ЗВЯЗДА

20 кастрычніка 1996 г. нядзеля, № 253 (23056)

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 1000 рублёў

«Прамая лінія»

Сучасны век немагчымы без разгалінаванай, шматграннай інфраструктуры зносінаў. [illegible] сродкам электроннай сувязі, радыё, пошце. Іх праца мае дачыненне да ўсіх слаёў насельніцтва.

Таму «Звязда» і праводзіць «прамую лінію» з міністрам сувязі і інфарматыкі Рэспублікі Беларусь Уладзімірам Іванавічам ГАНЧАРЭНКАМ.

Ён адкажа на ўсе вашы пытанні, [illegible]

Чакаем вашых званкоў 21 кастрычніка з 12 да 13 гадзін па тэлефонах 232-38-21 і 232-38-92.

Папярэдне задавайце пытанні па тэлефонах: 268-28-72 і 268-27-51.

УВАГА!

Шаноўныя чытачы «Звязды»! На вашы пытанні адкажа старшыня Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі Уладзімір ГАНЧАРЫК

Цяперашні эканамічны стан і шляхі выхаду з крызісу, нявыплата заробку і беспрацоўе, умовы працы і сацыяльная абарона, ахова здароўя і адпачынак, — вось далёка не поўнае кола пытанняў, на якія вам адкажа старшыня Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі Уладзімір Іванавіч Ганчарык.

«Прамая лінія» «Звязды» адбудзецца ў пятніцу, 25 кастрычніка з 14 да 16 гадзін.

Тэлефоны «прамой лініі» — 232-38-21, 232-38-92.

Папярэднія званкі прымаюцца штодня па тэл. (8-017) 268-27-57. **Дасылайце таксама пытанні па пошце. Нагадаем наш адрас: *220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а, рэдакцыя газеты «Звязда».***

Калі ласка, зрабіце пазнаку: «Для старшыні ФПБ».

УКАЗ ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ № 427

Аб унясенні дапаўнення ва Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 29 жніўня 1996 г. № 340

У мэтах сацыяльнай абароны работнікаў бюджэтнай сферы **пастанаўляю:**

Дапоўніць Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 29 жніўня 1996 г. № 340 [illegible] (Збор указаў Прэзідэнта і пастаноў Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь, 1996 г., № 25, арт. 638) пасля абзаца трэцяга абзацам наступнага зместу:

«На названыя сумы выплат [illegible]».

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь **А. ЛУКАШЭНКА.**
18 кастрычніка 1996 г., г. Мінск.

УКАЗ ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ № 428

Аб унясенні змяненняў і дапаўнення ва Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 10 верасня 1996 г. № 358

1. Унесці ва Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 10 верасня 1996 г. № 358 «Аб мерах па паляпшэнні жыллёвых умоў моладзі» (Збор указаў Прэзідэнта і пастаноў Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь, 1996 г., № 26, арт. 672) наступныя змяненні і дапаўненні:

1.1. Пункт 8 выкласці ў наступнай рэдакцыі:

«8. [illegible]

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь **А. ЛУКАШЭНКА.**
18 кастрычніка 1996 г., г. Мінск.

УКАЗ ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ № 429

Аб унясенні змяненняў і дапаўнення ва Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 22 снежня 1995 г. № 516

1. Унесці ва Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 22 снежня 1995 г. № 516 «Аб некаторых мерах па [illegible]» (Збор указаў Прэзідэнта і пастаноў Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь, 1996 г., № 36, арт. 879; [illegible]) наступныя змяненні і дапаўненні:

1.1. У падпункце 3.1. пункта 3 словы: «на 1995—1996 гады» замяніць словамі: «на 1995—1997 гады» [illegible]

1.2. У пункце 6:

падпункт 6.1. выключыць;

[illegible]

2. Гэты Указ уступае ў сілу з дня яго апублікавання.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь **А. ЛУКАШЭНКА.**
18 кастрычніка 1996 г., г. Мінск.

ПРЭЗІДЭНТ ПРАПАНУЕ АМНІСТЫЮ

Як паведаміла прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, А.Р.Лукашэнка накіраваў у Вярхоўны Савет праект закона Рэспублікі Беларусь «Аб амністыі некаторых катэгорый асоб, якія ўчынілі злачынствы».

[illegible]

БЕЛТА.

ВАЕННЫЯ — ЗА РЭФЕРЭНДУМ

Узброеныя Сілы Рэспублікі Беларусь падтрымліваюць ідэю правядзення рэферэндуму і курс Прэзідэнта Аляксандра Лукашэнкі на ўдасканаленне дзяржаўнага кіравання. Гэта пазіцыя была аднадушна выказана дэлегатамі Усебеларускага народнага сходу, што прадстаўлялі ваеннаслужачых, [illegible] генерал-лейтэнантам Леанідам Мальцавым, які таксама выбраны дэлегатам на гэты форум.

Узброеныя Сілы на Усебеларускім народным сходзе будуць прадстаўляць 89 дэлегатаў. [illegible]

Прэс-служба Міністэрства абароны Рэспублікі Беларусь.

ТОЛЬКІ НАРОД МАЕ ПРАВА ВЫРАШАЦЬ СВОЙ ЛЁС

Даклад Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Лукашэнкі А. Р. на Усебеларускім народным сходзе

Дарагія суайчыннікі!
Паважаныя дэлегаты!
Замежныя госці!

З хваляваннем пачынаю свой даклад на першым у гісторыі Усебеларускім народным сходзе.

Мы стаім перад выбарам: або Беларусь будзе заставацца заложніцай у руках палітыкаў, якія хочуць рэваншу за свае паражэнні, або мы ўстановім належны правапарадак і накіруем усе сілы народа на вырашэнне неадкладных праблем.

У гэтыя дні вырашаецца лёс не Прэзідэнта, не інстытута прэзідэнцтва, а лёс усяго беларускага народа, будучыня нашых дзяцей і ўнукаў.

У гэтай зале — паўнамоцныя выбраннікі народа, дэлегаваныя ўсёй працоўнай Беларуссю. Менавіта ваша думка будзе мець вызначальнае значэнне для мяне пры прыняцці важнейшых палітычных рашэнняў. Я думаю, і для іншых інстытутаў дзяржаўнай улады.

Улада павінна падпарадкоўвацца толькі волі народа.

У нашай нядаўняй гісторыі шмат трагічных прыкладаў, калі людзі, якія стаялі на чале ўлады, нахабна і цынічна растоптвалі жаданні і спадзяванні свайго народа. А расплачваліся за гэта заўсёды простыя людзі.

Усе вы памятаеце — у 1991 годзе мы пераважнай большасцю выказаліся за захаванне Савецкага Саюза. У аснове такога выбару былі і разважны сэнс, і мудрасць беларускага народа. Людзі сэрцам адчувалі, што і чарнобыльскую бяду, і іншыя нягоды лягчэй і хутчэй можна пераадолець у саставе вялікай краіны, разам з брацкімі народамі.

Але кіраўнікі ў мудрага народа аказаліся далёка не мудрымі людзьмі. Пагардліва праігнараваўшы волю народа, яны з лёгкасцю падпісалі ў Віскулях кавалачак паперы і зрабілі тое, чаго не змагла зрабіць велізарная ваенная машына фашысцкай Германіі. Вялікая краіна, якая выйшла пераможцай з самай страшнай у гісторыі вайны, аказалася безабароннай перад палітычнымі авантурыстамі. Іх безадказнасць абярнулася горам і галечай для мільёнаў людзей. Паглядзіце — на велізарных прасторах былога Савецкага Саюза разгарэліся крывавыя канфлікты, мільёны людзей сталі бежанцамі, падвяргаецца разграбленню тое, што стваралася працай народа.

А што выйграў беларускі народ у выніку «гістарычных пагадненняў у Віскулях» (як любяць выказвацца нашы нацыянал-экстрэмісты)?

І не мая віна ў цяперашняй сітуацыі, а мой боль і бяда, карані якой закапаны ў Белавежскай пушчы.

Наш народ застаўся сам-насам з чарнобыльскай бядой. У адрозненне ад паноў Навумчыка і Пазняка, якія перайшлі на экалагічна чыстыя амерыканскія прадукты, беларускі народ жыве на сваёй зямлі. Калі раней нам, беларусам, дапамагаў увесь Саюз, то сёння мы можам разлічваць толькі на свой мізэрны бюджэт.

Эканоміка Беларусі, якая была зборачным цэхам Саюза, была пастаўлена на мяжу катастрофы. Кожны з нас на сабе адчувае вынікі гэтага «гістарычнага пагаднення». А Шушкевіч і тыя, хто з ім, учыніўшы ўсё гэта, працягваюць павучаць беларускі народ.

Але, думаю, ім ужо не ўдасца яшчэ раз падмануць людзей. Мы разабраліся ў тым, хто ёсць хто — хто служыць народу, а хто проста выкарыстоўвае народ у сваіх палітычных мэтах.

Служэнне народу — для мяне не пустыя словы, а штодзённая практыка. Выконваючы волю народа, які выбраў мяне, я стараюся цвёрда прытрымлівацца яго патрабаванняў. Раблю ўсё магчымае для выратавання краіны. Я два гады, як маленькае дзіця, нясу перад сабой сваю сінявокую краіну, баючыся ўпусціць яе і прычыніць боль.

І цяпер, калі нам трэба зрабіць рашучы крок наперад у сацыяльна-эканамічным развіцці, у рэфарміраванні палітычнай сістэмы, я хачу параіцца з вамі, хто прадстаўляе ў гэтай зале ўвесь беларускі народ.

БЕЛАРУСКАЯ ЭКАНОМІКА: сучасны стан і напрамкі развіцця

З усёй разнастайнасці праблем, што стаяць перад нашай дзяржавай, я ў першую чаргу выдзеліў бы эканамічныя пытанні.

Як павысіць жыццёвы ўзровень людзей, не дапусціць масавага беспрацоўя, як забяспечыць чалавека ў старасці? Гэтыя пытанні з'яўляюцца для мяне галоўнымі.

Простаму чалавеку часам цяжка разабрацца, у якім жа стане знаходзіцца беларуская эканоміка.

Я баюся гаварыць, што за апошнія два гады мы сталі жыць лепш. Газеты і іншыя СМІ поўныя заяў паноў Багданкевіча, Клімава, Карпенкі аб эканамічнай катастрофе, якая набліжаецца.

Не спрачаюся: тымі, хто раней беспакарана нажываўся на інфляцыі і крадзяжы, меры Прэзідэнта па навядзенню парадку ўспрымаюцца як катастрофа.

Для іх Прэзідэнт становіцца галоўным ворагам і «антырэфарматарам». Успомніце, з-за чаго пачаўся накат на мяне «незалежнай», але добра аплачваемай прэсы. Ён пачаўся пасля таго, як намі была спынена «прыхватызацыя» і мы пачалі наводзіць парадак у выкарыстанні нерухомай маёмасці, якая належыць дзяржаве.

Таму што да моманту майго выбрання Прэзідэнтам усё найбольш каштоўнае ў Беларусі ўжо было падрыхтавана да падзелу. Кожны наверсе і побач ведаў, што ён прыхопіць.

Выбранне Прэзідэнтам чалавека з народа гэтыя планы расстроіла. І яны ведаюць, што пакуль будзе народны Прэзідэнт, ён не дасць ім разрабаваць краіну.

Накат падвоіўся, патроіўся пасля таго, як я пачаў наводзіць элементарны парадак у банкаўскай сферы. Прымусіў банкіраў думаць не аб спекуляцыйным прыбытку, а аб інтарэсах дзяржавы і ўсяго народа. Скажыце, хіба гэта нармальна, што заработная плата радавога клерка ў банку была значна вышэйшай, чым заработная плата заслужанага універсітэцкага прафесара? Аб даходах кіраўнікоў банкаў ужо і не кажу. Мы спынілі крадзеж народных (вашых) сродкаў у Ашчадным банку, дзе цяпер ідзе следства. Заведзены крымінальныя справы па «Беларусбанку», па Першаму інвестфонду. Расследуецца яшчэ цэлы шэраг спраў у крэдытна-фінансавай сістэме.

Для гэтых людзей сапраўды насталі дрэнныя часы. І яны праз падкуплены «свабодны» друк спрабуюць навязаць свае катастрафічныя адчуванні ўсяму народу.

Што ж датычыць рэальнай эканамічнай сітуацыі, то тут не ўсё так дрэнна. Перш за ўсё, нам удалося спыніць спад вытворчасці. Валавы ўнутраны прадукт за дзевяць месяцаў нават крыху перавысіў узровень мінулага года, а прамысловай прадукцыі выраблена на 2,6 працэнта больш, чым за адпаведны перыяд мінулага года. Намеціўся рост вытворчасці ў чорнай металургіі, нафтахіміі, лясной прамысловасці.

Усе вобласці, акрамя г. Мінска, маюць прырост аб'ёмаў прамысловай вытворчасці.

Многія прадпрыемствы краіны пачалі прыстасоўвацца да ўмоў рынку і расшыраюць выпуск канкурэнтаздольнай прадукцыі.

Інтэнсіўнымі тэмпамі развіваецца жыллёвае будаўніцтва. За 9 месяцаў 1996 года амаль у 1,7 раза ўведзена жылля больш, чым за аналагічны перыяд мінулага года.

Нам удалося захаваць сельскую гаспадарку, а ў гэтым годзе — атрымаць нядрэнны ўраджай. Ёсць свой хлеб, малако, мяса. Мы, магчыма, сёння адзіная краіна ў СНД, якая здольна пракарміць сябе працай сваіх сялян.

З'явіліся першыя станоўчыя тэндэнцыі ва ўзроўні жыцця насельніцтва. Рэальныя грашовыя даходы насельніцтва за дзевяць месяцаў сёлетняга года ў параўнанні з адпаведным перыядам мінулага ўзраслі на пяць працэнтаў. Рэальная заработная плата павялічылася на 3 працэнты.

Упэўнены, сёння ўжо створана трывалая база для ўздыму эканомікі. А гэта галоўнае!

Узрасла пакупная здольнасць грашовых даходаў насельніцтва па многіх групах тавараў.

Збавіўшыся ад інфляцыйных страхаў, насельніцтва пачало рабіць зберажэнні. Да пачатку кастрычніка ўклады насельніцтва ў банках склалі 7,8 трыльёна рублёў, што ў два разы больш, чым у мінулым годзе.

Павялічыўся продаж насельніцтву асноўных харчовых тавараў, больш якасным стала харчаванне нашых людзей. У прыватнасці, вырасла спажыванне рыбы, агародніны і садавіны.

На даволі нізкім узроўні ўдаецца трымаць беспрацоўе. Мы не дапусцілі масавых звальненняў.

Я стаўлю перад урадам жорсткую задачу: калі рэфарміраванне суправаджаецца скарачэннем рабочых месцаў, людзі не павінны быць выкінуты на вуліцу. Для іх павінны быць створаны новыя рабочыя месцы.

Паверце, паважаныя дэлегаты, мне вельмі хацелася б сёння далажыць вам аб значна больш уражальных поспехах. Нашы людзі заслужылі большага! Але і гэта — добры пачатак, які сведчыць аб працэсах стабілізацыі эканомікі рэспублікі і сацыяльнай накіраванасці палітыкі Прэзідэнта.

Аднак трэба прызнаць, за два гады прэзідэнцтва пераадолець крызісныя з'явы ў эканоміцы, нягледзячы на некаторыя паляпшэнні, пакуль не ўдалося. Большасці грамадзян жывецца па-ранейшаму цяжка.

Патрабуецца магутны рывок, які магчымы толькі пры наяўнасці дынамічнай і прадуманай эканамічнай палітыкі.

Стратэгічнай мэтай сацыяльна-эканамічных пераўтварэнняў у рэспубліцы з'яўляецца павышэнне жыццёвага ўзроўню беларускага народа, паступовае набліжэнне яго да ўзроўню высокаразвітых еўрапейскіх дзяржаў. Гэта мэта можа быць рэалізавана толькі шляхам стварэння высокаэфектыўнай эканомікі, якая мае моцную сацыяльную накіраванасць.

Гэтым патрабаванням у найбольшай меры адпавядае мадэль сацыяльна арыентаванай рыначнай эканомікі. У такой эканоміцы існуе свабода для таваравытворцы. Ён выпрабляе, што хоча і прадае — дзе хоча. Але пры гэтым частка прыбытку праз падаткі накіроўваецца на падтрымку тых, хто па ўзросту або стану здароўя не можа сябе ўтрымліваць. Такое грамадства трымаецца на магутным сярэднім класе. Яно стабільнае, паколькі дзяржава не дапускае бездані паміж звышбагаццем і галечай.

Такую эканамічную мадэль мы бачым на прыкладзе Германіі і Швецыі. Для мяне галоўнае ў тым, што яна спалучае рынак з клопатамі аб чалавеку.

Менавіта на фарміраванне сацыяльна арыентаванай рыначнай эканомікі нацэлена Праграма сацыяльна-эканамічнага развіцця рэспублікі да 2000 года.

Успомніце. Колькі было шуму і гвалту, што ў нас няма праграмы. Цяпер яна ёсць. Некаторыя яе палажэнні могуць не задавальняць урад, дзелавыя колы, прамыслоўцаў і г. д. Галоўнае ў тым, што яна задавальняе народ у цэлым і здольная стаць фундаментам кансалідацыі ўсіх слаёў грамадства. Гарантам выканання праграмы з'яўляецца кіраўнік дзяржавы.

Дакумент у вас на руках, я ж хацеў бы тут спыніцца толькі на асобных, найбольш важных момантах нашага сацыяльна-эканамічнага развіцця.

У якасці прыярытэтных напрамкаў у Праграме вызначаны развіццё экспарту тавараў і паслуг, развіццё жыллёвага будаўніцтва і развіццё аграпрамысловага комплексу.

Тры прыярытэты: экспарт, жыллё, прадукты харчавання.

Чаму менавіта гэтыя?

Экспартны сектар забяспечвае эканоміку валютай. Дабрабыт пераважнай большасці еўрапейскіх краін трымаецца на экспарце.

Асноўныя рынкі збыту тавараў беларускай прамысловасці заўсёды знаходзіліся за межамі рэспублікі. Але калі ў часы Савецкага Саюза збыт не быў праблемай, то сёння маем адваротную карціну: лягчэй выпрабіць прадукцыю, чым яе прадаць.

У гэтых умовах мы павінны надаваць асаблівае значэнне павышэнню канкурэнтаздольнасці прадукцыі. Для гэтага прадугледжваюцца дзяржаўная падтрымка навукі, пераход да рэсурсазберагальных тэхналогій і развіццё навукаёмістых вытворчасцей, павышэнне якасці і зніжэнне сабекошту прадукцыі.

Нам трэба не толькі захаваць традыцыйныя рынкі збыту ў Расіі і іншых краінах СНД, але і пазмагацца за новыя. На гэта павінны працаваць усе: і навука, і вытворчасць, і МЗС, і МЗЭС.

Напрыклад, сельская гаспадарка ўсяго былога Саюза, ды і многіх усходнееўрапейскіх краін, да гэтага часу ў многім трымаецца на нашых трактарах. Цяпер настае час абнаўлення гэтага парка, і мы павінны быць гатовы прапанаваць канкурэнтаздольныя вырабы. Канкурэнтаздольныя не толькі па якасці, але і па цане. Апошняе, можа, самае цяжкае, бо цана залежыць ад працазатрат, а знізіць іх можна толькі шляхам укаранення найноўшых навукова-тэхнічных дасягненняў.

Прычыны, па якіх мы павінны падтрымаць сельскую гаспадарку, я думаю, зразумелыя ўсім. Як я ўжо сказаў, Беларусь уваходзіць у лік нямногіх былых рэспублік Саюза, якія захавалі сваю сельскую гаспадарку. Акрамя таго, экспарт сельскагаспадарчай прадукцыі з'яўляецца важным артыкулам валютных паступленняў.

Што датычыць стратэгіі рэфарміравання сельскай гаспадаркі, то яна павінна захаваць усё тое, што сябе апраўдала на практыцы, і забяспечыць паступовы ўвод новых метадаў гаспадарання. Калгасы і саўгасы, якія працуюць паспяхова, павінны захоўвацца і развівацца, а любыя рэформы ў вёсцы — весці да павышэння эфектыўнасці вытворчасці і паляпшэння ўмоў жыцця сельскага насельніцтва. Работа на зямлі не цярпіць авантурызму. Зямлі патрэбен руплівы гаспадар, і аб гэтым мы павінны клапаціцца.

Прынцыповае значэнне тут мае пытанне аб прыватнай уласнасці на зямлю. Сёння кожны з нас можа набыць зямлю для вядзення падсобнай гаспадаркі, дачы, будаўніцтва дома. Зямлю можна купіць і пад інвестыцыйныя праекты. Але «суперрэфарматары» прапануюць мне зрабіць зямлю прадметам неабмежаванай куплі-продажу, ператварыць землі сельскагаспадарчага прызначэння ў тавар, а больш дакладна — у аб'ект спекуляцыйнай куплі-продажу.

Да чаго гэта прывядзе ў нашых умовах? Людзі з грашыма, у тым ліку і з-за мяжы, скупяць за бесцань зямлю, а тыя, хто працуе на зямлі, сяляне, акажуцца ў становішчы ізгояў і рабоў. Давайце ўлічым вопыт нашых суседзяў. Могуць з'явіцца і патомкі тых, хто валодаў зямлёй да 1917 года, і таксама прад'явіць свае правы на долю нашай зямелькі. З чым жа застанецца наш хлебароб, які паліў гэтую зямлю і крывёю, і потам? Ні з чым!

Але ці не аб'явяць кіраўнікі тых краін, грамадзяне якіх скупяць зямлю, Беларусь «зонай сваіх інтарэсаў»? Так ставяць пытанне простыя людзі. І не без падставы.

Ні Прэзідэнт, ні Вярхоўны Савет не маюць права ў адзіночку вырашаць пытанне аб зямлі! Гэта пытанне лёсаў нашых дзяцей, унукаў і праўнукаў. Гэта можа зрабіць толькі сам народ. Ён якраз ведае цану і нашай зямлі, і хлебу! Акрамя зямлі-матухны ў нас больш нічога няма. Гэта наша багацце.

Далей. Будаўніцтва жылля — гэта не толькі клопаты аб тых, хто мае патрэбу ў гэтым. Гэта магутная галіна народнай гаспадаркі, якая сама здольна стаць адным з асноўных лакаматываў вываду эканомікі з крызісу. З аднаго боку, яна ажывіць увесь сектар будіндустрыі, дзе занята каля 300 тысяч чалавек. З другога — дасць магчымасць вырашыць найважнейшую сацыяльную праблему — гарантаваць на справе канстытуцыйнае права на жыллё.

Праграма прадугледжвае фарміраванне ў рэспубліцы шматукладнай эканомікі, у якой важную ролю адыгрываюць прыватная ўласнасць і прадпрымальніцтва. Але пакуль вопыт, набыты ў рэспубліках былога Саюза, далёка не адназначны.

У святле гэтага вопыту здзіўляе падыход маіх крытыкаў як на Захадзе, так і на Усходзе, якія ацэньваюць ход рэформаў у рэспубліцы па працэнту прыватызаваных прадпрыемстваў. Чым ён вышэйшы, лічаць яны, тым лепш ідуць рэформы. Іх не хвалюе, ці праведзена раздзяржаўленне справядліва або дзяржуласнасць проста разрабавана, ці сталі прыватызаваныя прадпрыемствы працаваць лепш або яны проста «леглі», а работнікаў выкінулі на вуліцу.

Мы спынілі разбойную прыхватызацыю, на якой паспела нажыцца нямала ліхадзеяў.

Але мы не адмовіліся ад цывілізаванай прыватызацыі. Яна заснавана на двух галоўных крытэрыях: першы — пасля прыватызацыі прадпрыемства павінна працаваць больш эфектыўна; другі — раздзяржаўленне і прыватызацыя павінны быць праведзены ў інтарэсах усяго народа, а не зладзеяў і жулікаў.

Прыватызацыя павінна праводзіцца толькі са згоды працоўных калектываў. За імі захоўваецца права рашаючага голасу ў пытаннях занятасці і іншых сацыяльных пытаннях жыцця прадпрыемства.

Мы падтрымлівалі і падтрымліваем здаровую аснову ў прадпрымальніцкай дзейнасці, але працістаялі і будзем працістаяць імкненню крымінальным шляхам адхапіць «тлустыя кавалкі» дзяржуласнасці. Створана спецыяльнае міністэрства для правядзення ўзважанай палітыкі ў гэтай галіне. Мы чакаем, што яно зможа накіраваць развіццё прадпрымальніцтва ў цывілізаванае рэчышча.

Дзяржава наводзіць належны парадак у грашова-крэдытнай і банкаўскай сферах. Галоўная праблема заключаецца ў тым, каб накіраваць банкаўскі капітал на інвестыцыі ў вытворчасць, а не на спекуляцыю крэдытнымі рэсурсамі.

Прыемна, што ў апошні час нашы буйнейшыя банкі пачалі перабудоўваць сваю дзейнасць у гэтым напрамку.

Важнейшай задачай урада і Нацыянальнага банка застаецца фарміраванне абменнага курса рубля ў адносінах да замежнай валюты. Ад таго, наколькі эфектыўна яны будуць вырашаць гэту праблему, залежыць не толькі дабрабыт нашых прадпрыемстваў-экспарцёраў, але і ўсяго насельніцтва.

Цэнавая палітыка будзе базіравацца на гібкім выкарыстанні рыначных механізмаў і апраўданага дзяржаўнага рэгулявання цэн і тарыфаў на прадукцыю і паслугі прадпрыемстваў-манапалістаў. Іншага шляху ва ўмовах манапалізаванай эканомікі няма.

Павышэнне цэн і тарыфаў, асабліва на жыллёва-камунальныя паслугі, будзе праводзіцца з улікам велічыні рэальных даходаў людзей. Мы не пойдзем па шляху тых краін, што ўстанавілі плату за жыллё і камунальныя паслугі, якая перавышае памеры пенсій і зарплаты асноўнай масы насельніцтва.

Павышэнне эфектыўнасці крэдытна-грашовай і валютнай палітыкі, рэфарміраванне прадпрыемстваў, увядзенне механізма санацыі і банкруцтва стратных прадпрыемстваў будуць садзейнічаць вырашэнню праблемы неплацяжоў, росту рэнтабельнасці вытворчасці.

Сур'ёзныя меры намячаюцца па рэфарміраванню і развіццю рэальнага сектара эканомікі: галін матэрыяльнай вытворчасці, гандлю і сферы паслуг.

Павышэнне эфектыўнасці вытворчасці, развіццё рэальнага сектара эканомікі патрэбны не самі па сабе. Вырашэнне гэтых праблем, што абапіраецца на канстытуцыйную рэформу, павінна палепшыць жыццё беларускага народа.

САЦЫЯЛЬНАЯ АБАРОНА І ДУХОЎНАЕ АДРАДЖЭННЕ НАРОДА

Задача дзяржавы — зрабіць так, каб людзі не выжывалі, а жылі без боязі за сваю будучыню і бяспеку сваіх дзяцей. Каб у людзей на стале быў хлеб і, як кажуць, яшчэ сёе-тое да хлеба, каб хапіла сродкаў на водпуск, на абноўку сабе і дзецям, ды яшчэ і прызапасіць нешта на старасць.

Менавіта так жыла большасць народаў яшчэ зусім нядаўна. Веру: мы вернем дабрабыт у нашы дамы і дастатак у нашы сем'і.

Прыемна чуць, што нашы дзеці, якія выязджаюць за мяжу, робяць добрае ўражанне сваёй пачцівасцю і выхаванасцю. Перакананы, што ў хуткім часе мы зможам і апрануць, і накарміць іх не горш, чым у іншых краінах. А тое, што яны ў нас прыгажэйшыя і разумнейшыя за ўсіх — мы ж гэта даўно ведаем!

Важнейшым прыярытэтам палітыкі Прэзідэнта застаецца абарона правоў і інтарэсаў грамадзян.

Кожны чалавек, кожная сацыяльная група могуць разлічваць на падтрымку дзяржавы. Але гэта дапамога будзе аказвацца не агулам, а адрасна, дыферэнцыравана, з улікам магчымасцей і дзяржавы, і саміх людзей. Мы абавязкова падтрымаем тых, хто па ўзросту ці стану здароўя не можа сам сябе ўтрымліваць. Тыя ж, хто ў стане працаваць, будуць мець магчымасць працаваць і зарабляць.

Цяпер дзяржава абсалютна свядома ўзяла на сябе вялікі цяжар захавання на плаву цэлага шэрага буйных вытворчасцей. Гэта было зроблена для таго, каб сотні тысяч людзей не апынуліся на вуліцы. Дарэчы, узровень беспрацоўя сёння ў нас самы нізкі на ўсёй постсавецкай прасторы.

Урадам і органамі ўлады на месцах праводзіцца работа па стварэнню новых рабочых месцаў у розных галінах вытворчасці, развіццю прадпрымальніцтва.

Асаблівыя надзеі мы ўскладаем на сферу паслуг, якая ва ўсіх еўрапейскіх дзяржавах сёння стала асноўным спажыўцом новай рабочай сілы, а таксама тых, хто вызваляецца на іншых вытворчасцях. У нас сфера паслуг яшчэ недастаткова развітая. Сюды мы будзем накіроўваць значныя інвестыцыі, стымуляваць яе з дапамогай падатковай палітыкі.

Дзяржава акажа падтрымку развіццю сям'і, дзецям. Зніжэнне нараджальнасці, заключэння шлюбаў, рост колькасці разводаў, павелічэнне колькасці дзяцей-сірот — вось цяжкая цана, якую мы вымушаны плаціць за недастатковую ўвагу да гэтага важнейшага інстытута грамадства. Падтрымліваючы сям'ю, мы забяспечваем будучыню народа.

(Працяг на 2-й стар.)

РЭФЕРЭНДУМ АДБУДЗЕЦЦА 24-га ЛІСТАПАДА

Усебеларускі народны сход, ініцыіраваны Прэзідэнтам краіны Аляксандрам Лукашэнкам, учора пачаў сваю работу ў беларускай сталіцы. Яго дэлегатамі вылучаны 4787 чалавек, якія прадстаўляюць усе рэгіёны Беларусі. 113 чалавек запрошаны на сход у якасці гасцей. Асвятляюць работу форуму больш за 50 прадстаўнікоў беларускіх і замежных сродкаў масавай інфармацыі.

Спыніўшыся больш падрабязна на саставе дэлегатаў, неабходна адзначыць, што амаль трэцяя частка — гэта жанчыны (1211 чалавек). Значная частка ўдзельнікаў — кіруючы персанал тых калектываў, якія іх вылучылі, хаця, безумоўна, нямала трапіла калгаснікаў і рабочых. 720 чалавек прадстаўляюць сферу адукацыі, навуку, ахову здароўя, культуру. 3622 дэлегаты маюць вышэйшую адукацыю, у тым ліку 145 чалавек з'яўляюцца прафесарамі, 134 — дактарамі навук і 265 — кандыдатамі навук. Цікава, што на сход было вылучана 319 ветэранаў вайны і працы і 214 чалавек ва ўзросце да 30 гадоў. Акрамя таго, як паведаміла прэс-служба Прэзідэнта, у спісах удзельнікаў 43 Героі Савецкага Саюза і Героі Сацыялістычнай Працы, 1017 дэпутатаў мясцовых Саветаў усіх узроўняў, у тым ліку 110 дэпутатаў Вярхоўнага Савета.

Пры вылучэнні дэлегатаў сходу былі абмеркаваны праекты дакументаў, што выносяцца на яго. Удзельнікі форуму прывезлі з сабой наказы і пажаданні грамадзян па ключавых праблемах грамадскага жыцця. Мяркуецца, што дапрацаваны праект новай Канстытуцыі, падрыхтаванай з улікам заўваг і прапаноў, якія паступяць у ходзе абмеркавання на форуме, будзе вынесены на рэферэндум. Пажаданні дэлегатаў знойдуць адлюстраванне і ў Асноўных напрамках сацыяльна-эканамічнага развіцця краіны.

На сход запрошаны прадстаўнікі Адміністрацыі Прэзідэнта, Вярхоўнага Савета, урада, кіраўнікі цэнтральных органаў кіравання, мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў, прадстаўнікі ветэранскіх, маладзёжных, прафсаюзных, творчых і іншых грамадскіх аб'яднанняў. Сярод гасцей таксама кіраўнікі беларускай дзяржавы мінулых гадоў, нашы паслы ў замежных дзяржавах, лідэры нацыянальных абшчын рэспублікі, галіновых прафсаюзаў, пасланцы беларускіх дыяспар за мяжой.

Па прапанове Прэзідэнта краіны Усебеларускі народны сход абмяркуе асноўныя напрамкі сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь на 1996—2000 гады, праект новай рэдакцыі Канстытуцыі і пытанні, вынесеныя кіраўніком дзяржавы на рэспубліканскі рэферэндум.

Першым слова ўзяў ініцыятар Усебеларускага народнага сходу Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка. Але ўлічваючы тое, што яго даклад «Толькі народ мае права вырашаць свой лёс» цалкам друкуецца ў сённяшнім нумары газеты, нашых карэспандэнтаў перш за ўсё цікавілі падзеі, якія адбываліся вакол правядзення форуму і выказванні Прэзідэнта, якія былі зроблены па-за межамі дакладу. Першае, што кінулася ў вочы, гэта тое, што сілы правапарадку сур'ёзна падрыхтаваліся да акцый у Мінску 19 кастрычніка і прадугледзелі ўсе варыянты развіцця падзей. Каб пазбегнуць верагодных эксцэсаў, якія маглі б сарваць форум грамадскасці, яшчэ задоўга да яго адкрыцця частка праспекта Машэрава ў межах бачнасці Палаца спорту, а таксама падыходы да будынка, падземныя пераходы станцыі метро «Няміга» былі заблакіраваны нарадамі міліцыі, пераадолець якія можна было толькі пры наяўнасці адпаведнага пропуску аргкамітэта сходу. Дэлегаты ж форума дастаўляліся ў спецыяльна выдзеленых аўтобусах. Прычым пільная ахова Палаца спорту і прылягаючай тэрыторыі працягвалася нават пасля таго, калі разышліся ўдзельнікі дэманстрацыі пратэсту, — да самага заканчэння мерапрыемства.

Што ж датычыцца выступлення Прэзідэнта, то, безумоўна, галоўнай навіной стала тое, што ён не настойваў на правядзенні агульнарэспубліканскага рэферэндума 7 лістапада, а заклікаў удзельнікаў сходу падтрымаць яго на галасаванні 24 лістапада. Пасля такой заявы Аляксандра Лукашэнкі частка яго прыхільнікаў расцаніла гэта як паражэнне і прыняцце ўмоў парламента. Аднак цяжка пагадзіцца з такім паспешлівым заключэннем. Крок, які зрабіў Прэзідэнт, хутчэй за ўсё, можна расцаніць як дасягненне кампрамісу, бо ў такой сур'ёзнай справе не можа быць пераможцаў і прайграўшых. У даным выпадку перамогу можа святкаваць хіба што толькі здаровы сэнс і закон. Хаця, паўтаруся, што сярод удзельнікаў сходу было шмат жадаючых падтрымаць Прэзідэнта адносна іншай даты плебісцыту. Падчас чакання пачатку мерапрыемства аўтару ўдалося пагаварыць больш як з дзесяткам дэлегатаў. Выключна ўсе заявілі, што гатовы падтрымаць Прэзідэнта незалежна ад таго, які дзень ён прапануе. Такую пазіцыю кожны тлумачыў па-свойму, але ў галоўным усе прыходзілі да аднаго: сёння наспеў час, калі кіраўніку краіны трэба даць усе правы, якія ён запатрабуе, толькі б нарэшце ўсталяваўся парадак.

Учора, пасля выступлення Прэзідэнта перад удзельнікамі Усебеларускага народнага сходу з вялікай канцэртнай праграмай выступілі мастацкія калектывы Рэспублікі Беларусь. Сёння запланаваны выступленні ўдзельнікаў сходу, прыняцце рэзалюцыі і заключнае слова А. Лукашэнкі.

Юрась ЛЯШКЕВІЧ.

ТОЛЬКІ НАРОД МАЕ ПРАВА ВЫРАШАЦЬ СВОЙ ЛЁС

(Працяг. Пачатак на 1-й стар.)

Умацаванне сям'і прадугледжвае вялікі дзяржаўны клопат аб становішчы жанчын у грамадстве. Цяжкасці ў эканоміцы асабліва моцна адбіваюцца на іх. Гэта і скарачэнне дзіцячых садоў, і рабочых месцаў, на якіх заняты пераважна жанчыны, гэта і вялікая нагрузка па падтрыманню сямейнага ачага.

Апошнім часам я падпісаў шэраг указаў, накіраваных на паляпшэнне становішча жанчыны-працаўніцы, жанчыны-маці. Мы і надалей будзем падтрымліваць малазабяспечаныя сем'і з дзецьмі, мнагадзетныя сем'і.

Абавязкова будзе дапрацаваны і прыняты Кодэкс аб шлюбе і сям'і, унесены змяненні ў заканадаўства аб дзяржаўных дапамогах сем'ям, якія выхоўваюць дзяцей.

Кіраўніцтва краіны пастаянна трымае пад кантролем пытанні падтрымкі маламаёмных, у першую чаргу пенсіянераў.

Сёння ў нас дзве галоўныя праблемы. Першая — увайсці ў прывычны для пенсіянераў графік выплаты пенсій. Хоць у Беларусі становішча і намнога лепшае, чым у іншых краінах СНД, пытанні яшчэ застаюцца. Тым не менш, пачынаючы з ліпеня 1996 года парушэнні тэрмінаў выплат пенсій паступова скарачаюцца. Пенсіі за бягучы месяц мы ўжо зможам выплаціць усім пенсіянерам да канца месяца.

Мы маем намер таксама зрабіць пенсіённае забеспячэнне больш справядлівым, адысці ад цяперашняй ураўнілаўкі. З гэтай мэтай па майму даручэнню рыхтуюцца прапановы аб змяненні пенсіённага заканадаўства. Для пачатку, наколькі гэта сёння магчыма, павысім пенсіі тым, чый працоўны ўклад асабліва значны. У бліжэйшы час такія прапановы будуць прадстаўлены вышэйшаму заканадаўчаму органу.

Адначасова я буду змагацца з перагібамі і ў гэтай галіне. Чаму ж ненавідзяць мяне многія ў Вярхоўным Савеце? Ды таму, што яны хацелі ўстанавіць сабе зарплату на ўзроўні міністра і права на пенсію ў маладым узросце. Падумайце толькі, у 35 гадоў на пенсію ў 2,5 мільёна рублёў! Скажыце, хто з вас сёння мае такую зарплату? Хіба што банкіры...

Вядома, я спыніў гэта бязладдзе. І тут я не мог чакаць выказванняў радасці і захаплення!

Паважаныя дэлегаты!

Да самага нядаўняга часу дзяржава ставілася да моладзі холадна, з абыякавасцю, маўляў, молада-зелена, пачакае. У выніку аказалася, што ў першую чаргу ад крызісу, як матэрыяльнага, так і духоўнага, церпіць моладзь. За апошнія два гады нам у многім удалося павярнуць дзяржаву тварам да клопатаў, імкненняў маладых.

Я не адзін раз сустракаўся з самымі рознымі катэгорыямі беларускай моладзі: студэнтамі, рабочымі і сялянамі. У ходзе шчырых размоў узнімаліся вельмі вострыя пытанні адукацыі, выхавання, беспрацоўя, маладзёжнай злачыннасці, будаўніцтва жылля, развіцця культуры, вольнага часу маладых людзей, падтрымкі маладзёжных грамадскіх арганізацый і многія іншыя. Мы нямала зрабілі для таго, каб работа з моладдзю набыла сістэмны і нефармальны характар. Падпісаны ўказы па рэалізацыі дзяржаўнай маладзёжнай палітыкі і мерах па паляпшэнню жыллёвых умоў моладзі. Дзяржаўны камітэт па справах моладзі, зацікаўленыя міністэрствы і «Беларусбанк» ужо распрацавалі механізм рэалізацыі і ўводу ў дзеянне ўказа Прэзідэнта па жыллю для моладзі.

Я перакананы, што пераважная большасць моладзі бачыць, якія намаганні мы прыкладаем дзеля яе, і разумее, у якіх нялёгкіх умовах гэта робіцца.

Але і сама моладзь павінна хутчэй станавіцца на ногі і больш актыўна падключацца да вырашэння сваіх задач і праблем. Жыццё сведчыць, што для станаўлення маладога чалавека ў якасці спецыяліста, раскрыцця таленту і выхавання сапраўднага грамадзяніна неабходныя праца і адказныя адносіны да сваіх абавязкаў, да свайго грамадзянскага доўгу.

Калі Прэзідэнт і ўрад спрабуюць дапамагчы моладзі, то прайдзісветы ад палітыкі, якія кіруюцца прынцыпам «чым горш — тым лепш», спрабуюць выкарыстаць моладзь у сваіх карыслівых мэтах. Карыстаючыся даверлівасцю нявопытных юнакоў, яны ўцягваюць іх у экстрэмісцкія акцыі.

Падбухторшчыкі часцей за ўсё выходзяць сухімі з вады, а церпіць падманутая моладзь. Я хачу з гэтай трыбуны заклікаць сваіх палітычных апанентаў: не чапайце, калі ў вас ёсць сумленне, моладзь, не калечце лёс тых, хто толькі пачынае жыць. І папярэджваю: мы абрушым супраць разбэшчвальнікаў маладых душ усю сілу Закона і грамадскай думкі.

Мы будзем напаўняць канкрэтным зместам канстытуцыйнае права на адукацыю.

Як ні цяжка, мы выдзяляем і будзем выдзяляць сродкі для абнаўлення матэрыяльна-тэхнічнай базы навучання, паляпшэння сацыяльнай абароненасці навучэнцаў, студэнтаў, аспірантаў, педагагічных работнікаў.

Апошнім часам таксама многае зроблена па прыцягненню пазабюджэтных крыніц, развіццю платных формаў навучання ў дзяржаўных вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навучальных установах. Знойдзем сродкі і на новае будаўніцтва, каб прывесці ў адпаведнасць з нормамі вучэбныя плошчы і жыллё ў інтэрнатах.

Мы зусім недаравальна забыліся пра каштоўны вопыт супрацоўніцтва навучальных устаноў з прадпрыемствамі і ўстановамі. Цяпер гэтыя сувязі аднаўляюцца, умацоўваецца ўзаемавыгаднае супрацоўніцтва вучоных вышэйшай школы з галінамі народнай гаспадаркі.

Ураду ўжо даручана падрыхтаваць прапановы па паляпшэнню матэрыяльнага становішча педагогаў, павышэнню прэстыжу педагагічнай дзейнасці. Педагогам будзем выплачваць дапамогу для набыцця літаратуры, газет. Таму што настаўнік, які не чытае кніг і газет, проста не здольны выкладаць.

У апошнія гады дзяржаўная сістэма аховы здароўя спрабавала захаваць дасягнутыя аб'ёмы аказання медыцынскай дапамогі. Хоць гэта ў асноўным і ўдаецца, тым не менш, агульны стан здароўя нацыі рэзка аслаблены. У гэтых умовах толькі дзяржаўная сістэма медыцынскага абслугоўвання зможа забяспечваць пэўны мінімум медыцынскай дапамогі насельніцтву. Дзяржава бачыць існуючыя ў гэтай сферы праблемы і шукае шляхі іх вырашэння. Размова ідзе аб запазычанасці ўстаноў аховы здароўя, нізкім узроўні аплаты працы медработнікаў, адтоку высокакваліфікаваных кадраў.

Мы вяртаемся да агульнадзяржаўнай сістэмы імунізацыі насельніцтва, іншых агульнадзяржаўных праграм прафілактыкі захворванняў. Для прыкладу скажу, што толькі правядзенне ў агульнанацыянальных маштабах прышчэпак па праграме барацьбы з дыфтэрыяй у тры разы зменшыла колькасць захворванняў, адбылося зніжэнне ўзроўню такіх інфекцый, як гепатыт, адзёр і іншыя.

Праграма мераў па ўдасканаленню сістэмы аховы здароўя да 2000 года прадугледжвае разам з аказаннем бясплатнага медыцынскага абслугоўвання і развіццё платных медыцынскіх паслуг, а таксама страхавой медыцыны.

Трэба аднаўляць нашы добрыя традыцыі масавага фізкультурнага руху, арганізаванага адпачынку, развіваць індывідуальны, сямейны і калектыўны турызм. Умацоўваць здароўе людзей трэба фізкультурай і спортам, а не чакаць, калі яны захварэюць. З наступнага года мы павялічым фінансаванне як вялікага спорту, так і фізкультуры. З 1997 года ўсе аб'екты спорту і турызму будуць выкарыстоўвацца толькі па прамому прызначэнню. Нельга ж лічыць нармальным тое, што ў Гомелі ў спартзале арганізавана пахавальнае бюро, а ў Мінску ў будынку басейна прадаюць машыны замежнай вытворчасці.

У няпростым становішчы знаходзяцца беларускія навука і культура. Няпростым, але не катастрафічным, як аб гэтым крычаць празмерна эмацыянальныя апаненты.

Я як Прэзідэнт ні на адно імгненне не выпускаў са свайго полю зроку гэтыя важнейшыя сферы. Нам удалося захаваць навуковы патэнцыял краіны. І цяпер трэба стварыць нармальныя ўмовы для яго эфектыўнага выкарыстання.

Аднак сёння я павінен зрабіць папрок і ў адрас навуковых калектываў. Мы падтрымліваем вучоных, укладваем грошы ў інфармацыйнае і тэхнічнае аснашчэнне навукі, аднак аддача ад даследаванняў, асабліва прыкладных, яшчэ далёкая ад той, якая патрабуецца.

Я ўжо два гады чакаю паабяцаную мне канцэпцыю рэфарміравання навукі. Гэта прамая недапрацоўка кіраўніцтва Акадэміі навук і Міністэрства адукацыі і навукі.

Трэба скарачаць бюракратычны апарат кіравання навукай. Выслабаненыя сродкі трэба накіраваць на падтрымку навуковых школ, таленавітых маладых вучоных!

У рэспубліцы захаваны культурны фонд, які накопліваўся дзесяцігоддзямі. Нягледзячы на ўсе цяжкасці, мы адшукалі сродкі для падтрымкі лепшых творчых калектываў.

Беларусь застаецца месцам правядзення фестывалю «Славянскі базар» і іншых буйных міжнародных форумаў.

Правёўшы канстытуцыйную рэформу, палепшыўшы эканамічную і палітычную сітуацыю, мы зможам павысіць аплату працы творчай інтэлігенцыі. Вядома, культуры трэба вучыцца жыць у рыначных умовах, але мы не дапусцім, каб літаратура і мастацтва сталі ахвярай рынку.

Мір і спакой у рэспубліцы існуюць у многім дзякуючы верацярпімасці, узаемапавазе вернікаў розных канфесій.

Беларусь — свецкая дзяржава, і рэлігійныя перакананні з'яўляюцца тут асабістай справай кожнага чалавека. У нас няма дзяржаўнай рэлігіі, усе рэлігіі роўныя перад законам.

Тут я хацеў бы спыніцца на такім важнейшым пытанні, як духоўнае здароўе нацыі, духоўнае развіццё народа. Многія дзесяцігоддзі мы жылі ў краіне, дзе атэізм быў часткай дзяржаўнай ідэалогіі. Калі ўсё гэта развалілася, настаў час бездухоўнасці, разброду і хістанняў. Ён успрымаецца многімі чуйнымі душамі як вялікая трагедыя.

Праблема адраджэння духоўнасці народа такая ж вострая як і пераадоленне эканамічнага крызісу і палітычнага авантурызму. Толькі на шляху духоўнага адраджэння наш народ зможа пазбавіцца ад цяжкіх заган — злачыннасці, п'янства, наркаманіі, дэманаў нажывы і распусты.

Гэта задача не толькі для нашага народа, але і ўсяго славянскага свету, які перажывае сёння цяжкія часы. У цяжкую часіну выпрабаванняў мы ўсе маем патрэбу ў ідэях аб'яднальных, што ўзмацняюць народную згуртаванасць, агульны творчы ўздым.

Перакананы, менавіта хрысціянскія каштоўнасці, якія вось ужо амаль дзве тысячы гадоў вызначаюць духоўнае і маральнае аблічча значнай часткі чалавецтва, змогуць аб'яднаць беларускі народ і стаць асновай яго духоўнага адраджэння, калі хочаце, стаць яго дзяржаўнай ідэяй.

Галоўным ворагам беларускага грамадства і кожнага беларускага грамадзяніна застаецца злачыннасць. Барацьба, больш дакладна было б сказаць, вайна з гэтым злом, якое абблытала наша грамадства, з'яўляецца адным з галоўных маіх клопатаў.

Ведаю, народ далёка не задаволены вынікамі барацьбы са злачыннасцю. Я ж яшчэ больш імі незадаволены — спытайце міністра ўнутраных спраў, пракурора і старшыню КДБ, якія патрабаванні да іх прад'яўляе кіраўнік дзяржавы за стан спраў.

Але ў гэтым пытанні, як і любым іншым, патрэбны аб'ектыўны падыход. Два гады напружанай работы не прайшлі бяследна. Галоўны іх вынік заключаецца ў тым, што, у адрозненне ад многіх іншых новых незалежных дзяржаў, арганізаваная злачыннасць у нас не стала сілай палітычнай. У адрозненне ад шэрага дзяржаў, у нас дзяржапарат не знаходзіцца пад уладай злачынных кланаў, і краінай кіруе некарумпіраваны Прэзідэнт.

Але ў нас яшчэ вельмі шмат праблем. Вы ведаеце, якое вельмі жорсткае патрабаванне мы прад'яўляем да дзяржаўных чыноўнікаў. Любы супрацоўнік Адміністрацыі, заўважаны ў праштурхоўванні інтарэсаў камерцыйных структур, неадкладна выганяецца са службы і прыцягваецца да адказнасці.

З канца мінулага года намецілася зніжэнне ўзроўню злачыннасці. За 9 месяцаў 1996 года агульная колькасць зарэгістраваных злачынстваў у параўнанні з такім жа перыядам 1995 года скарацілася больш чым на 5 тысяч. Зменшылася колькасць цяжкіх злачынстваў. Прыметна аздаравілася крымінальная абстаноўка на вуліцах нашых гарадоў і вёсак. Расце раскрывальнасць злачынстваў.

Але маштабы парушэнняў правапарадку яшчэ недапушчальна высокія. Толькі за дзевяць месяцаў сёлетняга года зафіксавана больш як 93 тысячы злачынстваў.

Прычын, па якіх не ўдаецца зламаць хрыбет злачыннасці, перш за ўсё арганізаванай, шмат. Найбольш сур'ёзная з іх — недасканаласць дзяржаўнага механізма палітычнай сістэмы.

Вельмі шмат спраў «рассыпаецца» у судах, а кіраўнік дзяржавы не можа на гэта сур'ёзна паўплываць: няма на гэта паўнамоцтваў. Шмат праблем у расследаванні спраў, але пракуратура падпарадкавана не кіраўніку дзяржавы і хочаш не хочаш вымушана аглядвацца на дэпутатаў, сярод якіх нямала людзей, якія разбагацелі сумніўным шляхам.

Гэтыя ж дэпутаты не прымаюць законаў, без якіх цяжка давесці буйнога казнакрада да турмы. Ды і прамы націск з боку дэпутатаў на праваахоўныя органы таксама ў наяўнасці!

Задумайцеся — у нас да гэтай пары няма закона аб барацьбе з арганізаванай злачыннасцю і карупцыяй, без якога не абыходзіцца ніводная дэмакратычная дзяржава на Захадзе. У нас няма адзінай падсправаздачнай кіраўніку дзяржавы праваахоўнай сістэмы. Яна сёння разарвана. МУС, КДБ — у выканаўчай улады, пракуратура — у Вярхоўнага Савета, а суды самі па сабе.

У гэтых умовах, разумеючы, наколькі востра Прэзідэнт успрымае пытанні барацьбы са злачыннасцю, сёй-той спрабуе ўцягнуць мяне ў прававыя авантуры сумніўнага характару.

Так, адзін з былых, хто сёння называе сябе змагаром за правы чалавека, Ю. Захаранка, яшчэ будучы міністрам, некалькі разоў выходзіў з прапановамі, каб я сваімі ўказамі змяніў крымінальны закон.

Мала таго, што такога права ў мяне няма, прапановы міністра насілі «касталомны» характар і вярталі нас да абстаноўкі 37-га года. Гэта той самы чалавек, які быў выдвараны з МУС за будаўніцтва за мільярды рублёў палаца для свайго асабістага адпачынку. Гэта той самы Захаранка, які ўчора, размахваючы чарговай фальшыўкай, крычаў аб тым, што ўлада рыхтуе насілле!

Але я не пайшоў і не пайду на парушэнні Закона пад выглядам барацьбы са злачыннасцю. Падыходы 37-га года «лес сякуць — трэскі ляцяць» я не прымаю! Ні адзін невінаваты не павінен пацярпець пры ўсёй строгасці прымаемых мераў. Але і вінаватых, злачынцаў напаткае кара!

З першых дзён уступлення на пасаду Прэзідэнта я сутыкнуўся з неабходнасцю вырашэння яшчэ адной вельмі складанай праблемы — у літаральным сэнсе слова выратавання сістэмы дзяржаўных органаў, якія забяспечваюць бяспеку краіны і яе грамадзян.

Бяздумнае скарачэнне, зневажальна нізкае грашовае ўтрыманне, здзек і паклёп у сродках масавай інфармацыі паставілі на мяжу поўнага разбурэння армію, органы дзяржбяспекі і ўнутраных спраў.

У надзвычай складаных умовах нам удалося не толькі выратаваць, але і ўмацаваць гэтыя дзяржаўныя структуры. Сёння яны арганізаваныя, моцныя і здольныя абараніць сваю краіну і свой народ. І шальмаваць іх, разыгрываць у палітычных гульнях палітыкам, якія прагнуць рэваншу, дазволена не будзе.

Яшчэ ў канцы 1994-га — пачатку 1995 года мы змаглі істотна павысіць грашовае ўтрыманне ваеннаслужачых і супрацоўнікаў органаў унутраных спраў. Не менш важна, што ўсе гэтыя гады грашовае ўтрыманне выплачвалася практычна без затрымкі. Паверце, гэта унікальная з'ява сярод краін СНД.

Мы захавалі кадры, думаем і пра будучыню. Створана і паспяхова разгортвае работу нацыянальная Ваенная акадэмія, нармальна працуюць Акадэмія МУС, Інстытут нацыянальнай бяспекі, шэраг іншых навучальных устаноў. Практычна нанава адноўлена Мінскае ваеннае суворавскае вучылішча, дзе сёння, як і задумвалася пры стварэнні такіх навучальных устаноў, вучацца дзеці ваеннаслужачых і супрацоўнікаў органаў унутраных спраў, якія загінулі або атрымалі калецтвы на службе, дзеці-сіроты і дзеці з мнагадзетных сем'яў.

Мы пачалі ажыццяўляць ваенную рэформу, але вядзём гэту работу спакойна, узважана, захоўваючы важнейшы прынцып: ні адзін афіцэр, ні адзін ваеннаслужачы не павінен пацярпець.

Ваенную службу я ведаю не па чутках. Таму прашу ўсіх, хто носіць або насіў пагоны: не верце чуткам, якія перыядычна распускаюць аб тым, што нібыта будуць павялічаны тэрміны службы, зменшаны памеры пенсій і г. д. Гэтага ніколі не будзе.

Больш таго, думаю, яшчэ ў гэтым годзе мы зможам вырашыць пытанне аб штомесячнай выплаце часткі пенсіі тым ваеннаслужачым і супрацоўнікам органаў унутраных спраў, якія атрымалі на яе права, але працягваюць сумленна і самааддана служыць.

Наяўнасць эфектыўных узброеных сіл і праваахоўных органаў з'яўляецца ўмовай нашай знешняй бяспекі, пра якую мы цяпер павінны клапаціцца самі. І калі хтосьці лічыць, што свет настолькі бяспечны, што армію трэба выкінуць на звалку, — той дурань. Ёсць старая ісціна, якая пацвярджалася шмат разоў: хто не хоча карміць сваю армію, будзе карміць чужую!

ЗНЕШНЕПАЛІТЫЧНАЯ СТРАТЭГІЯ БЕЛАРУСІ

Паважаныя таварышы!

Хацелася б, каб вы зразумелі і ўспрынялі прынцыповыя падыходы Прэзідэнта да знешняй палітыкі рэспублікі. Тым больш, што ў гэтым пытанні многа домыслаў, спекуляцый, а часам і адкрытай хлусні з боку маіх палітычных апанентаў.

Я лічу, што знешняя палітыка дзяржавы павінна праводзіцца ў інтарэсах людзей, дапамагаць ім вырашаць жыццёвыя праблемы. І я ніколі не пайду на такія знешнепалітычныя крокі, якія могуць ушчаміць інтарэсы людзей, паставіць пад пагрозу іх жыццё і здароўе.

Перакананы, што знешняя палітыка Беларусі не павінна быць заложніцай ні нацыянальна-экстрэмісцкай, ні правай, ні левай, ні любой іншай крайняй ідэі.

Нацыянальны і любы іншы экстрэмізм топча інтарэсы простага чалавека, непазбежна вядзе да канфрантацыі, канфліктаў і ахвяр.

Па прыклады далёка хадзіць не трэба: паглядзіце, як льецца кроў, гінуць людзі ў розных рэгіёнах былога Савецкага Саюза, у многіх краінах расце міжэтнічная, міжрэлігійная напружанасць.

Дзякуй Богу, беларусы ў гэтых адносінах адчуваюць сябе ў бяспецы. Але гэта не даецца само па сабе. Можна толькі ўявіць, да якіх вынікаў магло б прывесці ажыццяўленне знешнепалітычных поглядаў нашых «нацыянал-патрыётаў», гатовых, у прыватнасці, прад'явіць тэрытарыяльныя прэтэнзіі суседнім краінам.

Для мяне ж галоўнае ў знешняй палітыцы — не абстрактная ідэя, не кан'юнктура, не жаданне дагадзіць Захаду або Усходу, а інтарэсы грамадзян Беларусі, незалежна ад таго, на якой мове яны размаўляюць і якому богу моляцца.

З улікам нашага геапалітычнага становішча адзіна эфектыўнай можа быць толькі мнагавектарная, збалансаваная знешняя палітыка.

Яна прадугледжвае ў першую чаргу падтрыманне добрых адносін з суседнімі дзяржавамі.

Магу далажыць, што за гэтыя два гады мы многага дасягнулі ў адносінах з нашымі бліжэйшымі суседзямі — Латвіяй, Літвой, Польшчай, Украінай. Неяк намі мала асэнсоўваецца той факт, што ў нас не існуе ніякіх узаемных тэрытарыяльных прэтэнзій ні з кім з нашых бліжэйшых суседзяў.

Ці многа вы знойдзеце прыкладаў у гісторыі і ў нашай сучаснасці, калі пагранічнае пытанне не станавілася прычынай знясільваючых крывапралітных войнаў, гібелі і пакут многіх тысяч людзей?

І мы поўнасцю падтрымліваем пункт гледжання прэзідэнта Літвы А. Бразаўскаса, які ўказаў на факт бесканфліктнага вызначэння граніц паміж Літвой і Беларуссю як на прыклад сапраўды цывілізаваных адносін паміж маладымі сярэднееўрапейскімі дзяржавамі.

Гэта важнейшае дасягненне знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь і нагляднае абвяржэнне спроб занесці нашу краіну ў разрад «нецывілізаваных» дзяржаў.

Больш дынамічнай стала роля Беларусі на так званай постсавецкай прасторы. Тут мы прапанавалі канцэпцыю інтэграцыі розных скорасцей. Зыходзячы з эканамічных і палітычных рэалій выдзяляюцца тры ўзроўні інтэграцыі: першы, найбольш высокі, паміж Беларуссю і Расіяй. Другі ўзровень — вызначаны Дагаворам паміж Беларуссю, Казахстанам, Кіргізіяй і Расіяй. І нарэшце трэці — гэта супрацоўніцтва ў рамках СНД. На ўсіх трох узроўнях інтэграцыі наша краіна займае дастойнае месца. Дастаткова сказаць, што Прэзідэнт Беларусі выбраны кіраўніком вышэйшых органаў як па «Дагаворы двух», так і «Дагаворы чатырох», а выканаўчыя органы СНД паспяхова працуюць у Мінску.

Асаблівую ўвагу мы ўдзяляем развіццю адносін з Расіяй. Выніку таго, што зроблена на гэтым напрамку, кожны з вас адчувае на сабе.

Паглядзіце, што творыцца на ўкраінска-расійскай граніцы, і вы ўбачыце, якім дабром для простых людзей з'яўляецца зняцце мытных бар'ераў паміж Беларуссю і Расійскай Федэрацыяй.

Але Супольніцтва Беларусі і Расіі яшчэ толькі становіцца на ногі. Мы ўжо зрабілі захады, якія павінны адчуць простыя людзі — беларусы і расіяне. Гэта датычыць адукацыі, пенсіённага забеспячэння, аховы здароўя. На чарзе буйныя сумесныя праграмы па Чарнобылю, эканоміцы.

Супольніцтва яшчэ не апраўдвае чаканні людзей. З Прэзідэнтам і прэм'ерам Расіі мы абмяркоўвалі канкрэтныя меры па ажыўленню гэтай работы. Гэтыя дамоўленасці будуць рэалізаваны мной як Старшынёй Вышэйшага Савета Супольніцтва.

Вы добра ведаеце, што наша ўсходняя палітыка абумоўліваецца не толькі і не столькі інтарэсам да энерганосьбітаў і рынкаў збыту. Гэта рэч вельмі важная, але ёсць і іншая, яшчэ больш важныя. Дружба з Расіяй — гэта гарантыя суверэннага існавання нашай дзяржавы. Сцвярджаць іншае — значыць ці распісвацца ва ўласнай дрымучай недасведчанасці, ці фактычна дэманстраваць пагарду да лёсаў уласнай краіны і яе народа пад прыкрыццем барацьбы «за нацыянальную свядомасць» і «незалежнасць».

Хачу падкрэсліць, што збліжэнне з Расіяй знаходзіцца ў рэчышчы самых сучасных сусветных тэндэнцый развіцця. Паглядзіце, як аб'ядноўваецца Еўропа: ствараюцца наднацыянальныя органы кіравання, адзінае заканадаўства, уводзіцца адзіная для краін Еўрапейскага саюза валюта. Усе разумеюць, што гэта магістральны шлях развіцця цывілізацыі.

Але варта было мне выступіць ініцыятарам беларуска-расійскай інтэграцыі, як гэта выклікала негатыўную рэакцыю як на Захадзе, так і дзеячаў у Беларусі і Расіі, якія знаходзяцца на ўтрыманні ў Захаду. Атрымліваецца так: інтэграцыя на Захадзе — гэта вельмі добра, а інтэграцыя на Усходзе — гэта вельмі дрэнна.

А ўзровень жа адносін паміж Беларуссю і Расіяй (з якой мы жылі разам некалькі стагоддзяў) яшчэ далёка не дацягвае да ўзроўню Еўрапейскага саюза.

Але дружба з Расіяй зусім не выключае супрацоўніцтва з іншымі краінамі.

Часам у мяне складваецца ўражанне, што мы хутчэй за многіх пераадолелі псіхалогію «халоднай вайны». Сустракаючыся з замежнымі лідэрамі, журналістамі, я ўвесь час падкрэсліваю, што мы супраць дылемы «Або разам з Расіяй супраць Захаду, або разам з Захадам супраць Расіі». Я за тое, каб сябраваць і з Усходам, і з Захадам.

Як і ва ўсім астатнім, я за сумленнасць і справядлівасць у знешняй палітыцы. Я не прымаю «двайнога стандарта», калі, каб дагадзіць карыслівым інтарэсам асобных дзяржаў (групы дзяржаў), адным і тым жа фактам даецца дыяметральна процілеглая ацэнка.

З несправядлівасцю «двайных стандартаў» у міжнароднай палітыцы мы сутыкаемся кожны дзень.

Вазьміце пытанне аб расшырэнні НАТО. Асноўным матывам стварэння гэтага блока была абарона заходніх дэмакратый ад савецкай ваеннай пагрозы. Прайшло больш чым 5 гадоў, як развалілія і СССР, і Варшаўскі Дагавор. Тое, што ў Еўропе цяпер няма пагрозы ўзброенай агрэсіі, прызнаюць усе. Але, тым не менш, ваенныя структуры НАТО не толькі не расфарміраваны, яны рухаюцца на Усход і выходзяць на граніцы Беларусі. У наяўнасці пагроза новага падзелу кантынента, новай канфрантацыі.

Але як толькі я загаварыў аб тым, што мы разам з Расіяй павінны процістаяць экспансіі НАТО, на мяне абрушыліся як на Захадзе, так і гора-дэмакраты ў сябе ў краіне. Менавіта такое абвінавачанне, часцей за ўсё галаслоўнае, прад'яўляюць мне.

Вось калі б Прэзідэнт Беларусі заўтра замест саюза з Расіяй павярнуў на Захад, дэмаршаў паслоў заходніх дзяржаў напэўна б не было!

Атрымліваецца так: расшырэнне НАТО — гэта добра, а спроба арганізаваць хоць бы найменшае процідзеянне экспансіі ваеннага блока — гэта вельмі дрэнна. І той, хто праяўляе такую ініцыятыву, — дыктатар і вораг дэмакратыі.

Рана, вельмі рана мы прыйшлі да высновы, што жывём у бяспечным свеце. Ён, на жаль, поўны самых розных выклікаў бяспецы. І кожная дзяржава кіруецца не «агульначалавечымі каштоўнасцямі», а сваімі інтарэсамі.

У гэтым свеце мы нікому не павінны верыць на слова, павінны правільна выбіраць сяброў, саюзнікаў. І галоўнае — жыць сваім розумам, думаць аб інтарэсах беларускага народа, нікому не дагаджаць.

Возьмем другое актуальнае пытанне — ядзерная зброя. Вы ведаеце, мы аб'явілі сябе бяз'ядзернай дзяржавай і збіраемся вывесці са сваёй тэрыторыі апошнія ядзерныя ракеты. Краіны НАТО не толькі вітаюць гэта, але і падганяюць нас, каб мы хутчэй адправілі ракеты ў Расію.

Але ў той жа самы час некаторыя дзяржавы нашага рэгіёна — кандыдаты на ўступленне ў НАТО — адкрыта заяўляюць, што гатовы размясціць на сваёй тэрыторыі ядзерную зброю. І ніхто іх за гэта не асуджае.

Больш таго, мая прапанова стварыць у цэнтры Еўропы прастору, свабодную ад ядзернай зброі, успрымаецца далёка не адназначна.

Некаторыя краіны НАТО кажуць: мы вітаем тое, што беларусы адмаўляюцца ад ядзернай зброі, але самі не можам узяць абавязацельства не размяшчаць такую зброю ў суседніх з Беларуссю краінах.

Што гэта, калі не адкрыты здзек з разважнага сэнсу?

Паважаныя таварышы!

Самыя вялікія цяжкасці для беларускай знешняй палітыкі стварае той бруд, які лье на нашу краіну дамарослая палітычная апазіцыя, якая выязджае за рубеж.

Пазнякі, навумчыкі, шушкевічы, таразевічы, багданкевічы, гілевічы, а цяпер Новікаў і Шарэцкі «калякаюць», спрабуючы аказаць націск на разважных палітыкаў на Захадзе і Усходзе, запалохваючы іх пагрозай дыктатуры.

Яўна зачасцілі апошнім часам за мяжу паны Лябедзька, Карпенка, Краўчанка, Ціхіня. Адзін толькі пан Краўчанка за апошнія пару тыдняў наведаў Вялікабрытанію, Германію, Латвію, Францыю, Расію, дзе вяшчаў аб адным і тым жа: парламентарызм у небяспецы, у рэспубліцы ўсталёўваецца дыктатура. Вельмі празрыста намякаў, што толькі ён, Краўчанка, здольны выратаваць Беларусь і толькі ў яго ёсць рэцэпт вырашэння ўсіх нашых праблем.

Група гэтых і падобных да іх палітыкаў раз'язджае на сродкі, якіх у Вярхоўнага Савета быццам бы няма. Яны ўсюды ў замежжы публічна плачуцца на падаўленне дэмакратыі і свабоды ў Рэспубліцы Беларусь. Але калі б не было свабоды, то як жа яны маглі б рабіць такія круізы па свеце?

Сёння працей сказаць, што размова ідзе не столькі аб адсутнасці свабоды, колькі аб беспакаранасці людзей за заявы, якія збіваюць з толку сусветную грамадскую думку. Хоць бы мэты пры гэтым былі высакародныя! На самай жа справе матыў адзін: выставіць сябе ў якасці адзінага выратавальніка народа і зняславіць астатніх.

Калі я чую, як асобныя высокія службовыя асобы ў самой Беларусі гавораць аб будучай дыктатуры і іншых жахах, то я разумею, што гэта ўжо разлічана не на ўнутранае спажыванне, а на пошук падтрымкі за мяжой.

Аднак адначасова гэта і акцыя запужвання свайго ўласнага народа, і стратэгія адштурхоўвання нашых рэальных і патэнцыяльных партнёраў і сяброў. У такіх умовах трэба мець вялікую смеласць, каб выказаць цвярозую ацэнку без боязі, што цябе абвінавацяць у саўдзельніцтве прыходу дыктатуры.

Апазіцыя, не здольная прыцягнуць выбаршчыкаў у ходзе выбараў, выкарыстоўвае, па сутнасці, стары бальшавіцкі лозунг — паражэнне ўласнага ўрада любой цаной.

Калі дэпутаты Лябедзька і Краўчанка ў Савеце Еўропы хадайнічаюць аб адтэрміноўцы прыёму Беларусі ў гэту арганізацыю, яны аб'ектыўна змыкаюцца з пазіцыяй добраахвотных эмігрантаў Пазняка і Навумчыка, якія заклікаюць Амерыку не даваць нам крэдыты.

Яны раўнадушныя да таго, што ў выніку такой агітацыі церпяць не ўрад, не Прэзідэнт, якога яны ненавідзяць, а беларускі народ, у любові да якога яны клянуцца.

Распальванню варожасці і духу канфрантацыі садзейнічае і аднабаковая трактоўка падзей у Беларусі многімі замежнымі сродкамі масавай інфармацыі, якія абслугоўваюць нашы ж беларускія карэспандэнты.

Беларусь — маладая дзяржава. Мы гатовы быць стараннымі вучнямі, але ніколі не прымем дыктату. І не пацерпім, каб нехта нам выстаўляў адзнакі за палітычныя паводзіны. Беларусы цэняць дружбу і добрыя адносіны, але мы ніколі не схілялі галаву перад сілай і націскам. Свой лёс мы будзем вызначаць самі, незалежна ад таго, падабаецца гэта камусьці або не.

Паважаныя таварышы!

Мэты і задачы сацыяльна-эканамічнага развіцця і знешняй палітыкі ясна вызначаны. Яны цалкам дасягальныя пры ўмове захавання стабільнасці і кансалідацыі беларускага грамадства. Неабходнай умовай гэтага з'яўляецца канстытуцыйная рэформа.

КАНСТЫТУЦЫЙНАЯ РЭФОРМА — ШЛЯХ У БУДУЧЫНЮ

Паважаныя таварышы!

Як кіраўнік дзяржавы, я не павінен і не маю намеру ачарняць дзеючую Канстытуцыю. Але не магу пагадзіцца і з тымі, хто лічыць яе дасканалым прававым актам, які не патрабуе паляпшэння.

Будзем аб'ектыўнымі: Канстытуцыя, прынятая 15 сакавіка 1994 года, для свайго часу была несумненным крокам наперад. Яна паслужыла прававой асновай для пачатку фарміравання шматукладнай эканомікі, развіцця дэмакратычных інстытутаў і забеспячэння правоў і свабод чалавека.

У цэлым Канстытуцыя даказала сваю жыццяздольнасць, і таму мы не ставім пытання аб прыняцці новага Асноўнага закона. І Дзень Канстытуцыі — 15 сакавіка — застанецца ранейшым, паколькі размова ідзе толькі аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Асноўны закон.

Прапануемыя змяненні неабходны таму, што два гады жыцця і работы па Канстытуцыі выявілі ў ёй шэраг хібаў, якія тояць у сабе небяспечныя вынікі. Складальнікі Канстытуцыі аб'ектыўна не маглі гэтага прадбачыць хоць бы таму, што ў краіне да гэтага не было Прэзідэнта і пытанне аб падзеле ўладаў проста не стаяла.

Сёння ўжо відавочна, што захаванне без змяненняў існуючага варыянта Асноўнага закона ці прыняцце прапановы вярхушкі парламента і камуністаў аб скасаванні інстытута прэзідэнцтва — гэта прамы шлях да хаосу, разрабавання народнага набытку і па сутнасці здача краіны ў рукі палітычных авантурыстаў.

Асабліва востра адчуваецца недасканаласць дзеючага Асноўнага закона ў дзвюх галінах: забеспячэння правоў чалавека і ўзаемадзеяння галін улады.

У Канстытуцыі наша дзяржава вызначаецца як сацыяльная. Але заканадаўцы не прадугледзелі галоўнага — прававога механізма сацыяльнай абароны чалавека. Не выпадкова, напэўна, інтарэсы канкрэтнай асобы ў нас усё часцей пачалі адыходзіць на другі план у заканатворчым працэсе.

Па Канстытуцыі фармальна роўнымі правамі карыстаюцца ўсе людзі. А па вялікаму рахунку ў поўнай меры іх выкарыстоўвае толькі нязначная частка грамадзян, якія паспелі ў наш смутны час рознымі шляхамі, не заўсёды сумленнымі, выкарыстаць прадастаўленыя заканадаўцамі магчымасці.

Мы ўключаем у Канстытуцыю важнейшае палажэнне аб праве працоўных прымаць удзел у кіраванні вытворчасцю і размеркаванні прыбытку. Яно стане бар'ерам на шляху незаконнага ўзбагачэння адных за кошт другіх, а таксама інструментам, з дапамогай якога можна будзе ліквідаваць крыніцы такога незаконнага ўзбагачэння.

Выключна важнай з'яўляецца папраўка да артыкула 42 Канстытуцыі, дзе гаворыцца, што заработная плата павінна быць не ніжэйшая за ўзровень, які забяспечвае работніку і яго сям'і дастойнае існаванне.

Дзеючая Канстытуцыя не прадугледжвае права на атрыманне жылля бясплатна ці па даступнай цане. Як вядома, гэта права было важнейшай заваёвай савецкага грамадства, і мы не маем намеру ад яго адмаўляцца.

Паўстае пытанне: з кім раіліся дэпутаты Вярхоўнага Савета, якія прымалі Канстытуцыю ў 1994 годзе, ліквідуючы яго?

Прэзідэнт прыняў ужо 5 указаў, якія аднаўляюць гэта права. Але трэба замацаваць яго ў Канстытуцыі, пакуль Канстытуцыйны суд не адмяніў і гэтыя ўказы.

Няма ў нашай цяперашняй Канстытуцыі і нормаў аб маладзёжнай палітыцы, хоць яна з'яўляецца важнай састаўной часткай агульнадзяржаўнай палітыкі. Таму мы прапануем замацаваць у Канстытуцыі прававыя і эканамічныя гарантыі духоўнага і маральнага развіцця моладзі, умовы для яе паўнацэннага ўдзелу ў палітычным, сацыяльна-эканамічным і культурным будаўніцтве краіны, гарантаванасць працаўладкавання.

Другая група прапаноў па змяненню і дапаўненню Канстытуцыі датычыцца больш дакладнага вызначэння правоў і абавязкаў выканаўчай, заканадаўчай і судовай галін улады.

Зладжанай работы Прэзідэнта, Вярхоўнага Савета і Канстытуцыйнага суда не атрымалася. Не па віне Прэзідэнта! Становішча, калі Прэзідэнт адказвае за стан спраў у краіне і займаецца вырашэннем практычных праблем, а дэпутаты і канстытуцыйныя суддзі робяць сваім асноўным заняткам адчужэнне Прэзідэнта ад улады, не можа працягвацца бясконца.

Я бачу тут толькі адзін шлях — канстытуцыйная рэформа, прывядзенне ў парадак палітычнай сістэмы і прыняцце прафесіянальным парламентам пакета неабходных законаў.

Але менавіта гэта перспектыва — правядзенне канстытуцыйнай рэформы і навядзенне парадку — не задавальняе партыйных дзеячаў розных масцей.

У гэтыя дні многа гаворыцца аб згодзе і дасягненні кампрамісу паміж асноўнымі галінамі ўлады. Пытанне гэта ў сераду я абмяркоўваў і з Барысам Мікалаевічам Ельцыным. (Вы ж ведаеце, што мае апаненты, уключаючы і тых, хто люта ненавідзіць рускіх, спрабуюць разыграць расійскую карту для націску на мяне.)

Я больш чым хто-небудзь іншы зацікаўлены ў згодзе і грамадзянскім міры. Без іх немагчыма вырашыць ніводнай эканамічнай ці сацыяльнай праблемы.

Вы ведаеце, я прыняў практычна ўсе прапановы 110 дэпутатаў па змяненню тэксту Канстытуцыі. У адказ атрымаў толькі паток абразаў і зневажальныя выкрыкі паноў клімавых, багданкевічаў, шушкевічаў. У чым жа справа?

А справа ў тым, што кіраўніцтву Вярхоўнага Савета кампраміс не патрэбны.

Разгортваецца цынічная кампанія запалохвання. Шалёнаму націску падвяргаюцца пракуратура і дзяржаўныя служачыя, якія добрасумленна выконваюць свой абавязак. У адрас дэпутатаў, якія працівяцца гэтай авантурнай лініі, чуюцца адкрытыя пагрозы расправы. Кіраўніцтва Вярхоўнага Савета, якое на словах выступае за дэмакратыю, пайшло на небывалы крок — пазбавіла акрэдытацыі нацыянальную тэлерадыёкампанію. За што? За тое, што яны расказалі аб празмерных ільготах, якія хацелі назначыць сабе дэпутаты.

Глядзіце, што яны зрабілі з ініцыятывай кіраўніка дзяржавы: замест таго, каб вынесці на суд народа прапануемыя мной папраўкі да Канстытуцыі і пытанні, дату рэферэндуму па прапанове Прэзідэнта яны ў парушэнне дзеючай Канстытуцыі не назначылі, мае пытанні ўпісалі сярод сваіх і прапанавалі яшчэ адну Канстытуцыю. Гэта парушэнне Канстытуцыі і спроба заблакіраваць прапановы Прэзідэнта.

Гэта вытанчаная форма процідзеяння маім канстытуцыйным ініцыятывам.

Мяркуйце самі, ці можна такімі метадамі дасягнуць кампрамісу? Не. Гэта шлях канфрантацыі.

Як кіраўнік дзяржавы, я павінен быць вышэй за асабістыя крыўды. Хоць у любой нармальнай краіне зневажанне Прэзідэнта — гэта злачынства, якое караецца законам. Ды і чыста па-чалавечы гэты паклёп нялёгка пераносіць. Але ж дзяржаўныя інтарэсы вышэй за ўсё! Таму я і цяпер гатовы да кампрамісу на прынцыповай аснове, але не ў выніку торгу з палітычнымі экстрэмістамі.

Я на зусім законнай падставе патрабаваў: прызначце прапанаваны Прэзідэнтам рэферэндум на 7 лістапада.

І чаго толькі не прыдумалі мае апаненты, спрабуючы растлумачыць, чаму Прэзідэнт настойвае на правядзенні рэферэндуму менавіта ў гэты дзень! Хоць тлумачэнне тут самае простае: спраў у дзяржаве вельмі многа. І кіраўніцтву краіны, і прадпрыемствам, і простым працаўнікам трэба рыхтавацца да зімы. Таму і трэба правесці рэферэндум як мага хутчэй, каб зняць з плеч улады і народа гэты груз, цалкам сканцэнтравацца на эканоміцы.

Не, зноў і зноў узнімаецца пытанне, што Прэзідэнт баіцца праводзіць рэферэндум 24 лістапада, таму што за гэтыя два тыдні ў рэспубліцы адбудзецца эканамічная катастрофа! Запэўніваю вас: не адбудзецца!

Дзеля захавання міру ў грамадстве я прыняў рашэнне згадзіцца на правядзенне рэферэндуму 24 лістапада. Шчыра вам скажу, з болем душэўным згадзіўся, таму што ведаю, колькі народнай гаспадарцы, а ў канчатковым выніку вам, народу, будуць каштаваць гэтыя палітычныя гульні парламенцкіх «дэмакратаў».

Ведаю, народ даручыў вам падтрымаць прапанаваную Прэзідэнтам дату — 7 лістапада. Прашу вас, давайце не настойваць на гэтым. Давайце ў чарговы раз пойдзем на кампраміс. Давайце прагаласуем на рэферэндуме так, каб гульні палітычных інтрыганаў аказаліся марнымі!

Каб зразумець, чаму так цяжка ідзе станаўленне прэзідэнцкай улады, трэба ўспомніць, як у нас гэты інстытут уводзіўся.

Да 1994 года Беларусь заставалася адзінай рэспублікай былога Савецкага Саюза, дзе не было інстытута прэзідэнцтва. Такое становішча цалкам задавальняла некалькі вельмі ўплывовых груп.

Першая група — Вярхоўны Савет XII склікання, які адабраў у кампартыі манаполію на ўладу (не толькі заканадаўчую, але і выканаўчую) і не хацеў яе страчваць. Дэпутаты, ні за што не адказваючы, вельмі актыўным чынам уварваліся ў сферу паўнамоцтваў выканаўчай улады.

Другая група — гэта чыноўнікі ўсіх узроўняў, якіх цалкам задавальняла адсутнасць моцнай вышэйшай палітычнай улады. Яны маглі без усякага апасення займацца тым, чым займацца не павінны.

Трэцяя група — арганізаваная злачыннасць, зладзеі і жулікі ўсіх масцей, якія лавілі рыбу ў каламутнай вадзе безуладдзя.

Не сакрэт, што ўсе буйныя багацці былі нажыты менавіта ў гэты час усёдазволенасці. А сёння ўладальнікі гэтых багаццяў прэтэндуюць на тое, каб стаць поўнымі гаспадарамі Беларусі. Вядома, ім народны Прэзідэнт не патрэбны, ды і народ патрэбен толькі як рабочая сіла.

Настаў час дакладна вызначыць функцыі кожнай галіны ўлады, прывесці ў адпаведнасць іх правы і адказнасць.

Зыходзячы з напрацаванага вопыту, прапануецца ўдакладніць шэраг палажэнняў Канстытуцыі, якія адносяцца да выканаўчай галіны ўлады.

Практыка паказала, што функцыі кіраўніка дзяржавы і кіраўніка выканаўчай улады вельмі розныя.

Таму кіраўніцтва выканаўчай уладай прапануецца перадаць Кабінету Міністраў. У выніку ён ператворыцца ў моцны інстытут дзяржаўнай улады, якая мае права заканадаўчай ініцыятывы. Адначасова павысіцца яго адказнасць перад парламентам.

У сваю чаргу Прэзідэнт атрымлівае паўнамоцтвы кіраўніка дзяржавы і толькі. У адпаведнасці з існуючай міжнароднай канстытуцыйнай практыкай ён зможа распускаць парламент, як і парламент адхіляць яго ад улады, прымаць рашэнне аб адстаўцы ўрада, назначаць чарговыя і нечарговыя выбары ў парламент і мясцовыя органы ўлады, удзельнічаць на парытэтнай аснове ў фарміраванні органаў канстытуцыйнага кантролю.

Менавіта гэтыя прапановы па ўдакладненню прэзідэнцкіх паўнамоцтваў падверглісяя асабліва шалёным атакам з боку шэрага дэпутатаў Вярхоўнага Савета.

Былі таксама інспіраваны варожыя публікацыі ў нашым і замежным друку, у якіх Лукашэнку паспелі аб'явіць дыктатарам, узурпатарам улады і г. д.

Але чаму такія папрокі не робяцца ў адрас прэзідэнтаў іншых дэмакратычных краін, якія ўжо валодаюць такімі паўнамоцтвамі?

Упэўнены: атакі на мяне з боку многіх дэпутатаў выкліканы іх імкненнем абараніць карпаратыўныя, а не агульнанародныя інтарэсы. Яны хочуць, каб Вярхоўны Савет меў права ўмешвацца ва ўсё і ў той жа час фактычна ні за што не адказваць.

Чым іншым можна растлумачыць тое, што за час работы Вярхоўнага Савета гэтага склікання не было прынята ніводнага фундаментальнага закона, які б істотным чынам дапаўняў ужо напрацаваную заканадаўчую базу рэформаў? А кожныя ж дзесяць дзён работы Вярхоўнага Савета абыходзяцца дзяржаве ў мільярд рублёў.

Пасля парад з самімі дэпутатамі, з вучонымі-юрыстамі, з міжнароднымі экспертамі я ўношу прапанову аб стварэнні прафесіянальнага парламента. Немагчыма адначасова быць дырэктарам прадпрыемства і членам Вярхоўнага Савета, старшынёй калгаса і старшынёй парламенцкай камісіі. Кожны з гэтых відаў дзейнасці патрабуе ад чалавека асаблівай прафесіянальнай кваліфікацыі і поўнай аддачы.

У Канстытуцыю ўносіцца палажэнне аб утварэнні, як і ў большасці дэмакратычных краін свету, двухпалатнага парламента.

Двухпалатны парламент з'яўляецца заканатворчым органам, у якім адна з палат рыхтуе і прымае законы, другая — выконвае экспертныя функцыі, вырашае кадравыя пытанні ў межах сваёй кампетэнцыі і прадстаўляе ў парламенце інтарэсы рэгіёнаў. Такая структура вышэйшых прадстаўнічых органаў уласціва амаль усім без выключэння федэратыўным дзяржавам свету і значнай колькасці унітарных, якой з'яўляецца наша Беларусь. Практычна паўсюль выбранне палаты прадстаўнікоў здзяйсняецца непасрэдна выбаршчыкамі. Сенат жа, як орган тэрытарыяльнага прадстаўніцтва, фарміруецца па змешанаму прынцыпу, у тым ліку і з удзелам кіраўніка дзяржавы.

У верхнюю палату павінны ўвайсці самыя вопытныя і разумныя прадстаўнікі розных катэгорый насельніцтва.

Улічваючы тое, што прынцыпова змяняецца парадак работы і характар паўнамоцтваў абедзвюх палат, аб'ектыўна апраўдана і новая назва парламента — Нацыянальны сход. У той жа час я не настойваю менавіта на такой назве парламента і яго палат. Давайце параімся і разам прымем рашэнне.

Заявы аб тым, што функцыі парламента абмяжоўваюцца, не адпавядаюць рэчаіснасці.

Наадварот, Нацыянальны сход атрымлівае больш шырокія магчымасці для прыняцця законаў, якія вызначаюць стратэгію ўнутранай і знешняй палітыкі і нацыянальнай бяспекі краіны, рэалізацыі канстытуцыйных правоў і свабод грамадзян.

Настаў час перагледзець і статус Канстытуцыйнага суда. Чаго граху таіць, ён у нас часам нагадвае кошку, якая гуляе сама па сабе. Многія з яго рашэнняў натхняліся ўстарэлымі законамі, якія не адпавядаюць самой Канстытуцыі.

Канстытуцыйныя суддзі, выбраныя не ўсенародна, а толькі Вярхоўным Саветам, маюць большыя прэрагатывы, чым кіраўнік дзяржавы. Практычна па кожнаму прыватнаму выпадку яны ствараюць беспрэцэдэнтную юрыдычную сітуацыю, пагражаючы адхіленнем ад улады Прэзідэнту, выбранаму ўсім народам.

Балючай праблемай стала вялікая колькасць кантралюючых органаў. Многія кіраўнікі скардзяцца, што іх замучылі праверкі: не паспее закончыць праверку адзін орган, як пачынае другі, прычым часта па тых жа самых пытаннях.

Таму замест Службы кантролю Прэзідэнта і Кантрольнай палаты, якія дзейнічаюць цяпер, прапануецца стварыць адзіны Камітэт дзяржаўнага кантролю. Ён будзе ажыццяўляць кантроль не толькі за выкананнем дзяржаўнага бюджэту, але і актаў парламента, Прэзідэнта і іншых дзяржаўных органаў, праводзіць у жыццё адзіную дзяржаўную палітыку ў сферы кантролю.

Паважаныя дэлегаты!

Праект змяненняў і дапаўненняў у Канстытуцыю Рэспублікі Беларусь, прапанаваны на ваш разгляд, падрыхтаваны з улікам заўваг і прапаноў, якія паступілі ў ходзе ўсенароднага абмеркавання. Як вы ведаеце, для абагульнення гэтых заўваг і прапаноў з ліку буйных вучоных-юрыстаў і спецыялістаў-практыкаў, прадстаўнікоў заканадаўчай і выканаўчай улады распараджэннем Прэзідэнта была створана спецыяльная камісія.

Яна разгледзела сотні прапаноў грамадзян, практычна ўсіх міністэрстваў і іншых цэнтральных органаў кіравання, дэпутатаў і камісій Вярхоўнага Савета, выканаўчых камітэтаў, грамадскіх аб'яднанняў і рэлігійных арганізацый, Вярхоўнага і Вышэйшага гаспадарчага судоў, прафсаюзаў, ветэранскіх арганізацый і іншых зацікаўленых органаў і арганізацый, а таксама прыняла пад увагу меркаванні замежных экспертаў.

Змяненні і дапаўненні, якія былі ўлічаны камісіяй і ўхвалены Прэзідэнтам, перш за ўсё звязаны з пашырэннем прававых гарантый асобы.

Гэта датычыцца сацыяльна-працоўнай сферы, дзе замацоўваецца прынцып сацыяльнага партнёрства органаў дзяржаўнага кіравання, аб'яднанняў наймальнікаў і прафсаюзаў, а таксама гарантый раўнапраўя жанчын і мужчын ва ўсіх сферах грамадскага жыцця.

(Заканчэнне на 3-й стар.)

ТОЛЬКІ НАРОД МАЕ ПРАВА ВЫРАШАЦЬ СВОЙ ЛЁС

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й, 2-й стар.)

Мы аднавілі неабгрунтавана выкінутае з былой Канстытуцыі палажэнне, якое абавязвала дзяржаву клапаціцца аб ветэранах вайны і працы.

У мэтах абароны працоўных збераджэнняў простых людзей прадугледжваецца абавязак дзяржавы стварыць прававыя гарантыі для вяртання ўкладаў грамадзян.

Канстытуцыйна замацоўваецца абавязак дзяржавы засцерагаць нашых людзей, асабліва моладзь, ад разбуральнага ўздзеяння дэструктыўных сектаў, якія ў апошні час актывізуюць спробы пранікнення ў рэспубліку. Адначасова ўстанаўліваецца адказнасць дзяржавы за захаванне духоўнай спадчыны, а духоўныя каштоўнасці аднесены да нацыянальных.

Значная колькасць улічаных камісіяй направак звязана з рэгуляваннем узаемаадносінаў паміж органамі дзяржаўнай улады.

Я прыняў прапановы дэпутатаў, якія датычыліся, у прыватнасці, колькасці галасоў дэпутатаў і сенатараў, неабходных для ўнясення прапаноў аб назначэнні рэферэндуму; парадку прызначэння шэрага вышэйшых службовых асоб у дзяржаве; абмежавання правоў Прэзідэнта прызначаць сенатараў; зніжэння планкі колькасці галасоў дэпутатаў для прыняцця рашэнняў парламентам.

Пашыраны пералік пытанняў, па якіх Прэзідэнту не могуць быць дэлегаваны парламентам паўнамоцтвы на выданне дэкрэтаў.

Выключана палажэнне аб тым, што былыя прэзідэнты з'яўляюцца пажыццёвымі сенатарамі.

З задавальненнем хачу адзначыць, што прапануемыя папраўкі зробяць нашу Канстытуцыю больш дэмакратычнай, значна замацуюць прававыя гарантыі грамадзян, пазіцыі заканадаўчай і судовай галін улады.

Скажыце, дзе тут узурпацыя ўлады ці таталітарная дзяржава? Такое магло прыйсці ў галаву толькі таму, хто сам хацеў бы стаць дыктатарам. Я не магу быць дыктатарам. Гэта немагчыма на Беларусі. Наш народ не прымае дыктатуры.

На самай справе гэта нармальная канстытуцыйная практыка ўдасканалення Асноўнага закона дзяржавы. Гэтым шляхам ідуць і Расія, і Казахстан, і Украіна. Сёння ўжо бачна, што крокі па ўдасканаленню канстытуцый, зробленыя ў гэтых краінах, былі правільнымі, садзейнічалі стабілізацыі сітуацыі ў грамадстве.

Мы ж у дадатак ідзем больш дэмакратычным, цывілізаваным шляхам — шляхам рэферэндуму.

З задавальненнем мушу сказаць, што праект змяненняў і дапаўненняў у Канстытуцыю па сутнасці стаў вынікам калектыўнай працы нашых грамадзян. Хачу падзякаваць усім грамадзянам і спецыялістам, якія прынялі ўдзел у абмеркаванні. Дапрацаваны праект я і выношу на ваша абмеркаванне.

Паважаныя таварышы!

Не магу не сказаць і аб атмасферы процістаяння і нянавісці, якую ствараюць вакол нашага сходу асобныя парламентарыі, друк, які запісаў сябе ў «несвабодныя». Вы ведаеце таксама і аб мітынгах, прагулках пешшу па аўтастрадах і інш. Таксама гавораць: у знак пратэсту...

Не падабаецца ім і наш сход, і тое, што нам пад сілу самім абмеркаваць свае праблемы. А галоўнае, што падзеі развіваюцца не па іх сцэнарыю.

Але звярніце ўвагу на дзіўную ўзгодненасць дзеянняў.

Не паспелі некалькі хадакоў з Салігорска накіравацца пешшу па аўтастрадзе ў Мінск з антыпрэзідэнцкімі лозунгамі, як у той жа вечар адна маскоўская тэлепраграма паведамляе, што на Беларусі праваахоўныя сілы спынілі «марш на Мінск».

Звярніце ўвагу — якія фармулёўкі! Я ўспамінаю з гісторыі: такі ж «марш на Рым» у 20-я гады наладзілі ў Італіі чорнарубашачнікі — італьянскія фашысты на чале з Мусаліні. Вы ведаеце, чым гэта скончылася.

Дык што — нам яшчэ і чорнарубашачнікаў не хапае?! Можа, гэта і меў на ўвазе спікер нашага парламента, калі ён пужаў нас усіх пагрозай фашызму! Але прычым жа тут Прэзідэнт Лукашэнка?

Вы ўжо ведаеце з друку аб «дэмаршы паслоў». Уласна, навошта дэмарш? Ёсць жа і нармальныя каналы дыпламатычных зносінаў. Але ствараецца ўражанне, што спяшаюцца пакрыўдзіцца, шукаюць прычыну, каб выказаць нязгоду і з рашэннямі нашага сходу задоўга да таго, як ён наогул сабраўся, і з нашым правам уносіць папраўкі ў Канстытуцыю. І самае галоўнае, паспрабуй толькі пярэчыць тым, хто бесцырымонна ўмешваецца ва ўнутраныя справы нашай краіны! Тут жа разварочваецца кампанія дыскрэдытацыі ў шэрагу праварадыкальных выданняў і дома, і за мяжой.

Паважаныя спадары!

Дзейнічаючы такімі метадамі, вы не дасягнеце нічога. У беларусаў ёсць пачуццё ўласнай годнасці! Мы гатовы супрацоўнічаць і сябраваць з вамі, але не дазволім абыходзіцца з сабой як з людзьмі другога гатунку.

Паважаныя дэлегаты!

Я ні хвіліны не сумняваюся ў мудрасці і празорлівасці беларускага народа, прадстаўнікамі якога вы з'яўляецеся. Упэўнены, вы правільна зможаце разабрацца ў сітуацыі, якая склалася, і дапаможаце гэта зрабіць тым, хто вас паслаў на гэты сход. Наперадзе ў нас нямала спраў, шмат цяжкасцей. Але я веру, што нішто не зможа ўнесці раскол паміж Прэзідэнтам і народам, які яго выбраў.

У адным дакладзе цяжка выкласці ўвесь аб'ём працы, што праводзіцца Прэзідэнтам, Кабінетам Міністраў і ўсёй «вертыкаллю» выканаўчай улады. Скажу толькі, што ва ўсёй гэтай структуры штодзённа і штогадзінна працуюць тысячы сумленных людзей. У спадчыну яны атрымалі разбураную, раскрадзеную гаспадарку, эканоміку ў стане развалу. Тым не менш, яны не задрыжалі, не збаяліся і робяць цяжкую штодзённую будзённую працу ў цэлым здавальняюча. Страх першых дзён, няўпэўненасць і нявопытнасць зніклі. Мы добра бачым праблемы і цяжкасці, рэалістычна ацэньваем перспектыву. Гэтаму дапамогуць і вашы думкі, парады, ідэі, якія вы выкажаце сёння. І я веру: заўтрашні дзень будзе лепшым за сённяшні!

Вельмі спадзяюся на сумленную прынцыповую размову па ўсіх паднятых мной пытаннях. Гатовы выслухаць любыя абгрунтаваныя крытычныя заўвагі і канструктыўныя прапановы.

Заканчваючы свой даклад, хачу запэўніць вас, прадстаўнікоў беларускага народа, у тым, што я буду цаной свайго розуму і магчымасцей сваіх, а калі спатрэбіцца — цаной свайго жыцця захоўваць мір у нашым агульным доме — добрай і святой Белай Русі. Я зраблю ўсё магчымае для таго, каб бацькі змаглі зарабіць на жыццё сям'і, каб дзіцячыя вочкі выпраменьвалі радасць, каб старыя не авалодвала пачуццё адзіноты і безвыходнасці, каб моладзь гуляла вяселлі і радавалася жыццю, нараджала дзяцей.

У знак удзячнасці за маю працу прашу ў вас толькі аднаго: не кідайце таго, каму вы даверылі свае лёсы, аднаго, асабліва ў гэты нялёгкі час. Станьце побач, і мы будзем непахіснымі.

Няхай беражэ ўсіх Гасподзь Бог і спадарожнічае ўдача.

У вашых руках лёс краіны. Дапамажыце яе ўратаваць для нашых дзяцей і ўнукаў.

Дзякуй за цярпенне і ўвагу.

ГАВОРАЦЬ ДЭЛЕГАТЫ ЎСЕБЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА СХОДУ

«З якімі думкамі і пачуццямі ідзеце вы на Усебеларускі народны сход?» — такое пытанне карэспандэнты БЕЛТА ў рэгіёнах адрасавалі дэлегатам форуму.

Генеральны дырэктар Гомельскага вытворчага аб'яднання «Гідраўтаматыка» Анатоль ПІЛІЕНКА:

— Я да гэтага часу з жахам успамінаю першыя гады пасля развалу вялікай краіны, калі Беларусь практычна стала некіруемай. Знайсці разумную падтрымку і зразумець выбраны краінай курс не ўдавалася ні ў міністэрствах, ні ў мясцовых органах улады. Усім прадаставілі свабоду, выбар партнёраў і рынкаў, але толькі ніхто не паклапаціўся аб строгім захаванні фінансавай дысцыпліны і адказнасці. Упэўнены, праіснуй яшчэ год-два такая палітыка, эканоміка Беларусі развалілася б поўнасцю. Жылі ж практычна старымі запасамі. Таму я вялікія надзеі ўскладаю на палітыку, якая апошнім часам праводзіцца Прэзідэнтам Аляксандрам Лукашэнкам. На гэтым этапе трэба менш усемагчымых дэбатаў, якія адцягваюць і вышэйшыя ўлады, і народ ад галоўнага. Сёння трэба ўсе сілы кансалідаваць на вывад рэспублікі з крызісу. І той, хто гэтага жадае шчыра, павінен прыйсці на рэферэндум і выказаць цывілізаваным шляхам свае адносіны. Наша прадпрыемства, якое раней працавала на ваенныя заказы, сёння пераарыентоўваецца на беларускую прамысловасць, у прыватнасці, на Мінскі трактарны завод. Спадзяюся, што ў бліжэйшы час усё ў краіне супакоіцца, і мы зможам паправіць нашы справы.

Старшыня Лоеўскага райвыканкома Іван КУЗЬМІЧ:

— Трэба ўсіх, хто разважае аб лёсе дзяржавы, прывезці ў нашы гаспадаркі, паказаць, да чаго давялі іх «клопат» і старанні эканоміку вёскі, даць магчымасць пачуць, што аб іх гавораць людзі. Дзесяць гадоў споўнілася «гаварыльні» пад назвай перабудова, і ўсе гэтыя гады просты народ толькі і бачыць, як рвуць на сабе кашулі яго «абаронцы і праўдалюбцы». Яны ўжо дагаварыліся да таго, што самі грамадзяне рэспублікі нічога не разумеюць, і што патрэбна ўсё вырашаць за іх, павесці іх за ручку да «светлай будучыні». Мы ўжо самі не можам свабодна выказаць сваю думку! Увогуле, у планах такіх апекуноў народу адведзена роля «быдла». І толькі Прэзідэнт дае магчымасць людзям, якія даверылі яму ўладу, свабодна, на вялікім сходзе і на рэферэндуме, выказаць свае адносіны да ўсяго, што адбываецца ў рэспубліцы, вырашыць, як нам жыць далей.

Адобрыць палітыку Прэзідэнта Аляксандра Лукашэнкі, накіраваную на ўмацаванне дысцыпліны, правапарадку і правядзенне эканамічных пераўтварэнняў, — такое рашэнне прынялі **ўдзельнікі агульнага сходу калектыву ліцейнага цэха магілёўскага завода «Строммашына».** Звяртаючыся да кіраўніка дзяржавы, рабочыя прапануюць уключыць у бюлетэні для галасавання на рэферэндуме пункт аб даверы да Федэрацыі прафсаюзаў беларускай. Ліцейшчыкі, у прыватнасці, тлумачаць гэта тым, што прафсаюзы сталі цяпер на шлях канфрантацыі і не прымаюць канкрэтных мераў па вываду рэспублікі з працяглага крызісу.

З цёплымі словамі падтрымкі дзеянняў Прэзідэнта звярнуліся ў пісьме на імя кіраўніка дзяржавы ветэраны Кастрычніцкага раёна Гродна, мінчанка Надзея Кіркіж, ветэран працы В. Марцяхова, Васіль Галуза з Маладзечна і многія іншыя жыхары нашай краіны.

«Я хачу выказаць вам сваю шчырую ўдзячнасць за вашу вялікую і высакародную працу на карысць нашай рэспублікі, а таксама падтрымку вашай палітыкі і прымаемых мераў па стабілізацыі эканомікі, крэдытна-грашовай палітыкі, па духоўнаму і культурна-маральнаму выхаванню моладзі, рэформе агульнаадукацыйнай школы і дзяржаўнага ладу», — напісаў у пісьме на імя Прэзідэнта гамяльчанін Сяргей Шынкарэнка. Аўтар паслання падкрэслівае: «Я ўпэўнены, што толькі ў апошні час, менавіта цяпер Беларусь па-сапраўднаму стала суверэннай і самастойнай рэспублікай. Бачу, як адраджаюцца дзяржаўныя інстытуты і вельмі рады, што ў мяне з'явілася надзея, што і мае дзеці змогуць атрымаць і адукацыю, і медыцынскую дапамогу, і сацыяльную абарону».

БЕЛТА.

«ЗВЯЗДА» — самая цытуемая крыніца ў нацыянальнай справаздачы аб чалавечым развіцці

Яе прадстаўленне грамадскасці Мінска адбылося ў Беларускай політэхнічнай акадэміі.

«Беларусь: асяроддзе для чалавека» — пад гэтай назвай выпушчана ў свет другая па ліку нацыянальная справаздача. Першая, нагадаем, была выдадзена летась і называлася «Беларусь. Твар дна чалавека». [illegible] тэры ў гарадах, і ўласныя сядзібы ў пасёлках і вёсках і многаемногае іншае) уплывае на наша сённяшняе і будучыню.

Як бачыце, аўтары справаздачы — шматлікі калектыў навукоўцаў з Беларускай політэхнічнай акадэміі, аналітыкаў і экспертаў дзяржаўных і недзяржаўных установаў, даследчых цэнтраў, замахнуліся амаль на неабдымнае. Што з гэтага атрымалася — аб гэтым трохі ніжэй. Але, як заўважыла Ірына Іода, рабоце замінала апора на створаную ў ранейшых умовах і пакуль не адаптаваную да сучасных патрабаванняў інфармацыю. Таму свае ўласныя даследаванні, па словах члена рабочай групы, эксперта Юрыя Міснікава, аўтары справаздачы імкнуліся дапоўніць вытрымкамі з беларускага друку, у якіх утрымліваліся цікавыя і новыя звесткі, назіранні, высновы па пэўнай тэме.

Дык вось, да ўвагі нашых чытачоў і, магчыма, будучых падпісчыкаў: найбольш цытуемае ў справаздачы выданне — беларуская штодзённая газета «Звязда». Рэдакцыя расцэньвае гэта як своеасаблівае прызнанне яе намаганняў па аб'ектыўнаму і аператыўнаму інфармаванню сваіх чытачоў і даследаванню злабадзённых праблем і з'яў нашага жыцця. Мне прыемна назваць калег-журналістаў і аўтараў, якія цытуюцца ў справаздачы: Таццяна Антонава, Іван Бараноўскі, Уладзімір Здановіч, Валерый Чарняўскі і інш.

Дарэчы, у навуцы ёсць тэрмін «індэкс цытуемасці», па якім вызначаецца ступень аўтарытэтнасці і папулярнасці палітыкаў, дзяржаўных дзеячаў, палітолагаў, перыядычных выданняў, асобных даследаванняў. Як мне здаецца, гэта нацыянальная справаздача будзе даволі часта цытавацца, бо ў ёй сабраны і даследаваны велізарны па аб'ёму матэрыял, які дазваляе ацаніць стан асяроддзя пражывання нас з вамі. У справаздачы, паводле слоў Паўла Крала, прадстаўніка ААН у Беларусі, паказаны як сацыяльныя заваёвы Беларусі, якія не павінны быць страчаны, так і новыя праблемы пераходнага перыяду.

Апошнія, праўда, аж занадта для нашага шматпакутнага народа. [illegible] што наша маладая дзяржава, эканоміка якой была часткай гаспадарчага комплексу СССР, імкнецца знайсці сваё месца ў міжнародным падзеле працы. Задача надзвычай цяжкая ва ўжо падзеленай на сферы эканамічных інтарэсаў планеце.

Аднак, як сцвярджаюць аўтары, ёсць свет у канцы тунеля. У справаздачы ён акрэслены так: «полюсам росту» — прыярытэт. Ці, інакш кажучы, рэкамендуецца для атрымання хуткага і высокага эканамічнага эфекту засяродзіць намаганні на паскораным развіцці так званых «полюсаў росту». Да іх адносяцца гарадскія паселішчы і тэрыторыі, якія валодаюць адносна высокім сацыяльна-эканамічным патэнцыялам.

Таксама мабілізаваць усе ўнутраныя рэсурсы, стварыць спрыяльныя ўмовы для малога і сярэдняга бізнесу, наладзіць навучанне насельніцтва новым прафесіям, заахвочваць індывідуальную працоўную дзейнасць людзей, імкненне самастойна выходзіць з крызісных сітуацый, развіваць дэмакратычныя формы мясцовага кіравання і самакіравання і г. д.

У параўнанні з мінулагодняй нацыянальнай справаздачай сёлетняя значна лепш аформлена і паліграфічна выканана. Як сёння прынята гаварыць, на ўзроўні сусветных стандартаў. Справаздача — гэта плён працы нашых мясцовых спецыялістаў. Але наўрад ці яна ўбачыла б свет без маральнай і матэрыяльнай падтрымкі прадстаўніцтва ААН у Беларусі. Можа таму выданне не ахоўваецца аўтарскімі правамі (як гэта сёння модна рабіць) і можна перадрукоўвацца без папярэдняга дазволу, але пры абавязковым указанні крыніцы інфармацыі.

Пры ўважлівым вывучэнні, зразумела, можна знайсці пэўныя недахопы. Але я адзначу той, які адразу кідаецца ў вочы. Аўтары, на вялікі жаль, трапілі пад уплыў сённяшніх зневажальных адносінаў да беларускай мовы і, у адрозненне ад папярэдняй справаздачы, гэту выпусцілі на рускай і англійскай мовах.

Леанід ЛАХМАНЕНКА.

СВЕТАГЛЯД

Формула танца

З цікавасцю і амаль дзіцячым захапленнем разглядаю яркія каляровыя фотаздымкі, якіх, здаецца, — безліч. Слых нібы аднекуль здалёк ловіць каментарыі: «Гэта мы ў Японіі. А гэта — на Маямі». Чую гэтыя словы і... амаль не чую, таму што ўсёй істотай я ў чароўным казачным свеце, імгненні жыцця якога спыніў і захаваў фотаапарат. У свеце, які быў ды і застаўся нездзяйсняльнай, але ўсё роўна светлай марай. У свеце, дзе вялікія залы, бліскучы паркет, пышныя сукенкі і строгія фракі, цудоўная музыка і грацыёзныя рухі застаюцца не ўспамінамі, не водгукамі мінулых стагоддзяў, а няхай сабе і часовай, але самай сапраўднай рэальнасцю. У свеце, імя якому — бальныя танцы...

«А гэта мы пасля выступлення ў Мюнхене. Бачыце, Лена ў сукенцы, падобнай на ўбранне манашкі. Гэта мы выконвалі адвольную праграму пад кампазіцыю нашых «Песняроў» «Аве Марыя».. Васіль Ляшэнка дапамагае мне гартаць альбом, а я ўпотай назіраю за ім і адзначаю для сябе: ён зусім не падобны на таго бліскучага танцора з фотаздымкаў. (Можа, гэта касцюм так змяняе чалавека?) І ўсё ж вельмі падобны. Гэтак жа як і яго жонка Алена, грацыёзная не толькі ў пышнай бальнай сукенцы, але і ў дамашнім вязаным світэры. Потым нарэшце здагадваюся, што ж аб'ядноўвае гэтых, жывых, звычайных, з тымі, на фотаздымках, што спыніліся ў момант выканання велічнага вальса ці тэмпераментнай яркай самбы. Аднолькавае захапленне на тварах. Захапленне, якое чытаецца ўвесь час, танцуюць яны ці гавораць аб танцах. Захапленне бальнымі танцамі, любімай справай, якая для большасці з нас так і засталася чароўнай казкай, а для іх стала здзейсненай марай.

ВІЗІТНАЯ КАРТКА

Васіль і Алена Ляшэнкі. Члены Брытанскай асацыяцыі настаўнікаў танца, Беларускага прафесіянальнага танцавальнага саюза, Беларускага саюза музычных дзеячаў, Саюза спартсменаў Беларусі і зборнай Беларусі па спартыўных танцах сярод прафесіяналаў.

У аматарскай кар'еры — 217 турніраў, 53 перамогі. Як прафесіяналы выступаюць з 1989 года. Прадстаўлялі Беларусь на 18 чэмпіянатах свету, 9 чэмпіянатах Еўропы. Маюць лепшыя вынікі ў гісторыі спартыўнага танца Беларусі — 2 паўфіналы ў першынствах свету, паўфінал у чэмпіянаце Еўропы, 6 выступленняў у чвэрцьфіналах чэмпіянатаў свету, прызёры адкрытых чэмпіянатаў Італіі, Украіны і Латвіі...

Лічбы, як вядома, могуць сказаць многае. У дадзеным выпадку яны саслужылі мне добрую службу. Не пісаць пра поспехі маіх герояў наогул нельга было, а рабіць тэму перамог і чэмпіянатаў асноўнай у гутарцы і матэрыяле таксама не хацелася. Хаця б таму, што за сухімі лічбамі — месяцы напружанай працы, перажыванні, эмоцыі, доўгі шлях да гэтых перамог, у рэшце рэшт...

Яны пазнаёміліся не ў танцавальнай зале з бліскучым паркетам, не на занятках па бальных танцах. Месцам іх знаёмства стала абласная алімпіяда па фізіцы, на якую яны, дзевяцікласнікі, прыехалі ў Магілёў. Алена — са Слаўгарада, Васіль — з невялікага пасёлка паміж Бабруйскам і Асіповічамі. Пазнаёміліся — і раз'ехаліся. Потым зрэдку сустракаліся на занятках завочнай школы пры універсітэце, а скончыўшы дзесяцігодку, паступілі ў БДУ на зусім «не танцавальны» фізічны факультэт. Адразу пасля заканчэння пажаніліся, атрымаўшы «чырвоныя» дыпломы, засталіся працаваць на факультэце... Уся праца была — у лічбах, доследах, формулах. А вечарамі... Вечарамі яны ішлі ў Дом культуры трактарнага завода, дзе стары энтузіяст Макс Кац (гэта імя, як і імя першай настаўніцы, запомнілася на ўсё жыццё) паказваў першыя рухі ў танцы, вучыў іх адчуваць музыку не толькі кожнай клетачкай цела, але і ўсімі фібрамі душы. Вучыў, як па-сапраўднаму навучыцца танцаваць. «Калі ты адчуваеш, што не можаш танцаваць так, як хацеў бы — загляні сабе ў душу — пэўна там нешта не так як трэба. Ліквідуй гэтую загану — і толькі тады ты сапраўды затанцуеш», — гэтыя словы старога настаўніка з цягам часу яны прынялі за свой неаспрэчны, адзіна правільны дэвіз...

На першых занятках яны танцавалі не разам, з рознымі партнёрамі. Тады лічылася, што яны як пара наогул не могуць працаваць разам — надта вялікая розніца ў росце. Але той жа самы Кац, паназіраўшы за імі нейкі час, паставіў іх у адну пару і не сказаў, а нават загадаў: «Танцуйце разам».

І яны сталі танцаваць, уяўляючы сабой нестандартную, дзіўную пару — грацыёзная мініяцюрная Алена і высокі (ці не на дваццаць з лішнім сантыметраў большы за яе) Васіль. Іх хутка заўважылі не толькі з-за «нестандартнасці» — яны яшчэ і класна танцавалі. Конкурсы, спаборніцтвы ў рамках яшчэ Саюза, перамогі... Суцэльная калярова-музычная мітусня. (Зноў з палёгкай уздыхаю, што ёсць такая цудоўная рэч, як лічбы...)

Калі сталі прафесіяналамі сем гадоў таму (да гэтага «хадзілі» ў аматарах больш як дзесяць гадоў), з'явілася магчымасць выступаць на спаборніцтвах сусветнага і еўрапейскага маштабу. Вядома, яны, як і ўсе, заўсёды імкнуцца да поспеху. Але не толькі гэта галоўнае. «Мы ўспрымаем як падарунак лёсу тое, што даводзіцца танцаваць на адным паркеце з лепшымі ў свеце майстрамі танца, — прызнаецца Васіль. — І ўжо не важна, якое месца ты зоймеш, галоўнае, што ты дыхаў адным паветрам з сапраўднымі мэтрамі нашай справы». (Сябе муж і жонка Ляшэнкі сціпла лічаць вечнымі вучнямі.)

Пяць гадоў таму танцы ўвайшлі ў жыццё настолькі трывала, што давялося стаць перад выбарам: праца на кафедры або танцы. Пасля доўгіх сумненняў (асабліва вагаўся Васіль, выбіраючы паміж любімай фізікай і любімай творчасцю) спыніліся ўсё ж на апошнім. Васіль пакінуў кафедру дацэнтам, засталася недапісанай дысертацыя. Дагэтуль прыгадваюцца словы тагачаснага дэкана Шырокава, які пра аспіранта Ляшэнку казаў: «Ну, гэты не абароніцца, пакуль не перастане танцаваць». Недапісаная дысертацыя ляжыць і чакае часу. Яе аўтар спадзяецца, што гэты час наступіць яшчэ не скора...

За сем гадоў прафесіянальнай дзейнасці паездзілі па свеце. Уражанняў, вядома, шмат. «Але мы шмат чаго, што маглі, так і не ўбачылі, — расказвае Алена. — Калі толькі пачалі ездзіць, былі настолькі захопленыя тым, як станцуем, што не да экскурсій было. Толькі і ведалі маршрут: вакзал—метро—гасцініца—паркет—метро—вакзал. Гэта ўжо цяпер паразумнелі, прыехаўшы ў новы горад, абавязкова з ім знаёмімся». Чым больш з'яўлялася новых уражанняў ад замежжа, тым больш упэўненасці станавілася ў адным: гэта ўсё — не іх краіны, не іх гарады... Дзіўная з пункту гледжання грашовых рэалій упэўненасць. З іх дыпломамі сусветнага ўзору можна ўладкавацца працаваць у любой заходняй краіне і атрымліваць за сваю працу грошы, якія тут і не сніліся нават некаторым «новым беларусам». Але яны нікуды не з'язджаюць. І з'язджаць не збіраюцца. Чаму? Алена патлумачыла: «Вы не ўяўляеце, як радасна вяртацца з паездкі дадому. Збіраючыся на якія-небудзь выступленні, мы ўжо ўяўляем, як вернемся назад... Гэта галоўнае — каб было куды вяртацца з вандроўкі, і ведаць, што цябе чакаюць». Дзіўнае з пункту гледжання грашовых рэалій тлумачэнне... А можа, наадварот, самае што ні ёсць натуральнае і зразумелае?

Дарэчы, грашовыя рэаліі ўвесь час аб сабе нагадваюць. На сусветныя першынствы ў Японію ці Маямі трэба неяк даехаць. І нікому з арганізатараў спаборніцтваў няма справы, якім спосабам і на якія сродкі ты гэта зробіш. У Ляшэнкаў ёсць мецэнаты (слова «спонсары» артысты не любяць). Самі яны выступаюць толькі на канцэртах, ніколі не танцуючы «на дэсерт» у рэстаранах, хаця маглі б зарабіць на гэтым неблагія грошы. На канцэрты ездзіць вельмі любяць (як патлумачыла Алена, сцэна — не спаборніцтвы, на ёй уся ўвага гледачоў іменна на іх пару. Адказна, але затое як хвалююча-радасна!) Запрашаюць іх ахвотна, нават з-за мяжы: у той жа Германіі сваім артыстам такога класа плацяць у дзесяць разоў больш, чым беларусам. А беларусы могуць зарабляць столькі ж, колькі немцы, варта толькі змяніць краіну пражывання, бо глядач не будзе плаціць за білет вялікія грошы, калі на афішах будзе разам з ЗША, Англіяй стаяць нікому невядомае: «Беларусь». Тым не менш, іменна пад шыльдамі з гэтым надпісам Ляшэнкі выходзяць на ўсе спаборніцтвы...

Я пацікавілася, ці ёсць у танцораў уласны аўтамабіль. Аказалася, ёсць. Чатыры гады таму іх сябар з Германіі купіў добра патрыманую машыну і падарыў Ляшэнкам, каб было на чым даехаць да Мінска. «Калі ён у мінулым годзе пабачыў, што мы ездзім усё на той жа машыне... Калі б мы прыехалі на ружовым слане з трыма хобатамі, ён бы гэтак не здзівіўся.. А калі б пабачыў, што мы дагэтуль на ёй ездзім...» Нядаўна з'явіліся грошы, можна было купіць новае аўто... «А мы купілі новую сукенку для выступленняў. Столькі радасці было...»

А дома яны актыўна працуюць як педагогі. Васіль — прэзідэнт Беларускага прафесіянальнага танцавальнага саюза. У рамках гэтай арганізацыі праводзяцца семінары па абмену вопытам, запрашаюцца спецыялісты з-за мяжы, якія, дарэчы, заўсёды здзіўляюцца высокаму ўзроўню падрыхтоўкі нашых танцораў пры такім цяжкім матэрыяльным становішчы.

Нядаўна Ляшэнкі адкрылі ў Мінску свой танцавальны клас. Нягледзячы на тое, што яны адчуваюць сябе вечнымі вучнямі, хочацца ўжо нешта перадаць іншым, маладзейшым. І галоўнае — любоў да танца і тое разуменне, да якога прывёў іх калісьці стары дзівак Кац: танцаваць можна толькі ачысціўшы ад усялякай дрэні душу. «Адразу ж бачна: вось танцуе скупы, а гэта — хітры, а той — добры», — наперабой сцвярджаюць майстры.

А яшчэ яны лічаць: калі б больш людзей умела танцаваць, свет стаў бы лепшым і дабрэйшым. Фізік Васіль Ляшэнка вывеў сваю формулу: «Два чалавекі, якія танцуюць, маюць агульную ауру. І ніводнаму з іх не прыйдзе ў галаву думка пакрыўдзіць свайго партнёра, ды і іншага чалавека...»

Сямігадовая дачка Ляшэнкаў Каця да нядаўняга часу ўпарта і катэгарычна адмаўлялася вучыцца танцаваць. «Іншыя дзеці пагледзяць: сукенкі, музыка, прыгожа — і адразу: хачу! — расказвае яе маці. — А нашу не прываблівалі ні пышныя сукенкі, ні ўся гэта прыгажосць, бо яна з маленства бачыла, колькі за ўсёй гэтай знешняй прыгажосцю штодзённай працы. Але цяпер яна падрасла і паскрысе пачынае вучыцца». На пытанне, ці хочуць, каб дачка пайшла па іх шляху, Васіль адказаў: «Вядома». І адразу ж дадаў: «Толькі калі яна сама гэтага захоча. Магчыма, яна стане выдатным фізікам. Але светаўспрыманне, народжанае танцам, ніколі не перашкодзіць ёй».

На заканчэнне гутаркі я папрасіла сваіх суразмоўцаў адказаць на некалькі маіх пытанняў паасобку, кожны сам за сябе.

— Які танец найбольш блізкі вашаму стану душы?

Алена: — Напэўна, факстрот. А можа, вальс? Не, усё-такі факстрот. Карацей — або вальс, або факстрот...

Васіль: — А я думаю, што яшчэ не дарос да гэтага разумення. Магу сказаць толькі адно: люблю з усіх спартыўных іменна бальныя танцы, і еўрапейскія, і лацінаамерыканскія. А які з дзесяці найбольш — сказаць цяжка.

— Вы столькі гадоў разам — і ў жыцці, і на паркеце... Не надакучвае?

Алена: — Ой, яшчэ як надакучвае! (Смяецца.)

Васіль: — Разумееце, мы з Ленай нетыповая для бальных танцаў пара: мы пачалі танцаваць ужо мужам і жонкай, і нас звязвала не толькі агульная танцавальная маёмасць і неабходнасць агульнага бытавога існавання. Таму мы дагэтуль моцна трымаемся адно за аднаго. Бывае, вядома, калі нейкія рабочыя моманты працягваем абмяркоўваць у асяроддзі сям'і, але ніколі сямейныя праблемы не выносяцца на паркет. І гэта мы не прыдумалі, з самага пачатку так атрымалася само...

— Калі перафразавана сказаць: «Жыццё — вялікі танец, а людзі ў ім — танцоры», які танец гэта жыццё для вас?

Алена: — Напэўна, румба!

Васіль (хвіліны дзве падумаўшы): — Так, напэўна, румба...

... А румба — гэта танец, у якім ёсць усё: і запал, і зацішша, і напружанасць, і лёгкасць — карацей, ён сапраўды, як само жыццё.

Алена ЛЯЎКОВІЧ.

P. S. А сягоння муж і жонка Ляшэнкі прадстаўляюць нашу краіну на чэмпіянаце свету па лацінаамерыканскаму селвею, які праходзіць у Германіі. Гучыць тэмпераментная музыка, і яны, прыгожыя, у яркіх касцюмах, захоплена танцуюць. Магчыма, іменна румбу...

ПОГЛЯД

АПАЗІЦЫЙНЫЯ МЕРАПРЫЕМСТВЫ Ў МІНСКУ ПРАЙШЛІ МІРНА

18 кастрычніка ў Палацы культуры прафсаюзаў прайшоў альтэрнатыўны Нацыянальны кангрэс у абарону Канстытуцыі супраць дыктатуры. Удзельнічала ў ім каля 1300 дэлегатаў, прадстаўнікі 16 палітычных партый, многіх грамадскіх арганізацый, дэпутаты Вярхоўнага і мясцовых Саветаў, у якасці гасцей прысутнічалі парламентарыі з Польшчы і ФРГ.

Акрэдытавана на ім было 127 журналістаў з 68 сродкаў масавай інфармацыі. Форум прайшоў у сціслыя тэрміны: з 13 гадзін да 17.30, доўгіх прамоў практычна не было, гаварылі ўсе выступаючыя фактычна аб адным і тым жа: яны жорстка крытыкавалі палітыку А. Лукашэнкі і прапанаваны ім праект новай Канстытуцыі, заяўлялі аб «жахлівым прывідзе дыктатуры» (Янка Брыль), аб «духу проціборства, які ўбіваецца ў розум людзей, хлусні і паклёпе, хамстве і дзікунстве, пошуку шпіёнаў і ворагаў у дзеянні стваральнікаў сучаснага рэжыму» (Г. Карпенка), аб тым, што праект дзеючай Канстытуцыі тры разы публікаваўся ў друку, ён распрацоўваўся 3,5 года, і кожны грамадзянін мог выказаць свае пажаданні без усякага ўціску» (М. Грыб), што «ўсе правы асобы, пералічаныя ў Дэкларацыі правоў чалавека, парушаюцца ў нас» (Ю. Хадыка) і г. д. Акрамя таго выступалі П. Краўчанка, Л. Пеціна, А. Вольскі, У. Заблоцкі, П. Знавец і іншыя.

Усе выступленні былі надзвычай вострымі і крытычнымі, эмацыянальнымі, прыводзіліся розныя кампраметуючыя факты: аб дзейнасці «Торгэкспо», аб размеркаванні турэцкага крэдыту на будаўніцтва бараў і казіно... М. Грыб, подпіс якога стаіць пад дзеючай Канстытуцыяй, заявіў, што «сёння няма ніякіх абгрунтаваных падстаў для змены Канстытуцыі 1994 года», але ён зазначыў, што ёсць у ёй і недасканаласці, у прыватнасці, не былі прыняты палажэнні аб прафесіянальным парламенце, што дае магчымасць для ціску на сённяшніх дэпутатаў, не было зроблена спалучэнне пасад прэм'ер-міністра і прэзідэнта, што прынізіла ўрад і дало магчымасць стварыць іншы неафіцыйны ўрад — кіраўніцтва справамі і прэзідэнцкую вертыкаль, не адменена магчымасць стварэння пазабюджэтных фондаў і інш. «Мы не супраць змяненняў Канстытуцыі законным шляхам, мы супраць агульнага галасавання па ўсіх змяненнях і паспешлівасці», — заявіў М. Грыб. Ён таксама зазначыў, што на рэферэндум выносіцца, на яго думку, не праект змяненняў і дапаўненняў, а новы варыянт канстытуцыі, чаго нельга рабіць паводле дзеючага Асноўнага закона. Згодна заключэння вядомага юрыста Антона Матусевіча, паводле прапанаванага А. Лукашэнкам праекта Канстытуцыі, «аб'ектыўна прэзідэнт будзе замыкаць на сабе ўсю ўладу». Аб гэтым жа сцвярджаюць заключэнні экспертаў Савета Еўропы, пра якія расказаў на кангрэсе П. Краўчанка. Фактычна ніхто на гэтым кангрэсе не выступіў з падтрымкай дзеючага Прэзідэнта і ягонага праекта Канстытуцыі.

На кангрэс паступілі прывітальныя тэлеграмы з Венгрыі, Чэхіі, ЗША — у цэлым болей, чым з 20 краін свету. Вядомы польскі парламентарый, член фракцыі Уніі свабоды Багдан Барусевіч асабіста выступіў на гэтым кангрэсе і зазначыў, што справа дэмакратыі ў Беларусі вельмі важная і для Польшчы, і што яна з'яўляецца падставай добрых адносінаў паміж нашымі краінамі. «Беларуссю вельмі цікавяцца цяпер у Польшчы, даўно такога не было, але гэта адбываецца, на жаль, не з лепшай нагоды», — зазначыў Б. Барусевіч і заявіў, што калі Вярхоўны Савет Беларусі будзе незаконна зменены іншым органам, то польскія парламентарыі будуць пратэставаць і падтрымліваць сувязі толькі з ВС.

Такім чынам, гэты кангрэс стаў аднадушным апазіцыйным А. Лукашэнку форумам, які павінен быў прадэманстраваць, што частка беларускага народа не падтрымлівае Прэзідэнта. У рэзалюцыі кангрэсу зазначаецца, што «галоўнай крыніцай напружанасці ў краіне з'яўляецца Прэзідэнт Лукашэнка», якому выказаны абвінавачанні ў невыкананні абяцанняў, хлусні, прыніжэнні Саветаў, уціску свабоды слова, абражэнні нацыянальнага гонару беларусаў, карупцыі, бескантрольным распараджэнні дзяржаўнымі сродкамі, парушэнні законаў... Па-другое, на кангрэсе выпрацоўвалася тактыка дзеянняў апазіцыйных сіл у сённяшняй палітычнай сітуацыі. Генадзь Карпенка, у прыватнасці, заявіў, што дэмакратычныя сілы «не павінны байкатаваць рэферэндум, бо пераламаць сітуацыю можна толькі актыўнымі дзеяннямі, трэба весці растлумачальную працу, арганізоўваць кантроль за галасаваннем». У звароце да грамадзян Беларусі Кангрэс заклікаў іх прыйсці на рэферэндум 24 лістапада і прагаласаваць супраць прэзідэнцкага праекта канстытуцыі. Акрамя таго, у прынятай на кангрэсе рэзалюцыі зазначаецца аб падтрымцы патрабаванняў «круглага стала» па законнаму адхіленню ад улады А. Лукашэнкі, аб падтрымцы Грамадскай кантрольнай камісіі па забеспячэнню законнасці ў ходзе правядзення рэферэндуму і выбараў, рэкамендуецца ўдзельнікам «круглага стала» стварыць Грамадскі эканамічны савет па распрацоўцы праграмы выхаду з крызісу, якая магла б у далейшым стаць асновай для працы ўраду народнага даверу, стварыць грамадзянскую камісію на чале з Ю. Захаранкам па расследаванню злачынстваў улад супраць канстытуцыі і народа. Асобным пунктам рэзалюцыі кангрэс выказаў падтрымку Вярхоўнаму савету Беларусі «як гаранту законнасці і канстытуцыйнасці ў краіне» і заклікаў яго правесці з'езд саветаў Беларусі.

Своеасаблівым працягам кангрэса быў учарашні мітынг у падтрымку Канстытуцыі супраць дыктатуры, які прайшоў каля опернага тэатра. Сабраў ён па розных ацэнках ад 20 да 30 тысяч чалавек са сталіцы і іншых беларускіх гарадоў. Напярэдадні была апублікавана інфармацыя аб магчымых разгонах апазіцыйных мітынга і шэсця з прымяненнем спецсродкаў, аднак на гэты раз абышлося без правакацый, без сутыкненняў паміж дэманстрантамі і сіламі аховы правапарадку. Апошнія прысутнічалі на подступах да Палаца спорту ў вялікай колькасці і пры любым раскладзе не дапусцілі б туды дэманстрантаў. Пачаліся апазіцыйныя акцыі каля 11 гадзін, калі калоны дэманстрантаў пад бела-чырвона-белымі сцягамі пачалі рух ад плошчы Якуба Коласа па адной паласе праспекта Скарыны і тратуары. Арганізатары мітынгу знайшлі паразуменне з прадстаўнікамі міліцыі і гарвыканкома і змаглі забяспечыць парадак і бяспеку грамадзян. Шэсце было на дзіва мірнае і спакойнае. Выступленні на мітынгу, зразумела, былі ў асноўным антыпрэзідэнцкія, выказваліся пераважна тыя прамоўцы, што і на кангрэсе, а акрамя таго на гэтым мітынгу дэкламавалі патрыятычныя вершы і бард Эдуард Акулін спяваў свае песні... За выключэннем спалення чырвона-зялёнага сцяга ніякіх эксцэсаў на мітынгу заўважыць не ўдалося. Арганізатары гэтага мерапрыемства, і ў прыватнасці Ю. Хадыка, не хавалі свайго задавальнення ад таго, што на гэты раз усё завяршылася мірна і што на мітынг прыйшло шмат людзей.

Пасля завяршэння мітынгу частка яго ўдзельнікаў, пераважна моладзь, пайшла на Нямігу, бліжэй да Палаца спорту, прыкладна 2-3 тысячы чалавек былі спынены сіламі аховы правапарадку і патроху разышліся. Адзін раз толькі здалося, што можа стварыцца «няштатная сітуацыя», калі дэманстранты пачалі абсвістваць аўтобусы з дэлегатамі Усебеларускага народнага сходу, што праязджалі міма. Але, дзякуй Богу, абышлося...

Валер КАЛІНОЎСКІ.

ПАДРАБЯЗНАСЦІ

ЯК ЖЫВЁМ І ШТО ЖУЁМ

Згодна з вынікам аналізу паказчыкаў работы перапрацоўчай галіны аграпрамысловага комплексу за студзень—жнівень сёлетняга года, праблемы з напаўненнем страўніка ў насельніцтва Беларусі ўзнікнуць не павінна. За восем месяцаў аб'ём выпуску прадукцыі харчовай прамысловасці ўвогуле па рэспубліцы склаў 99 працэнтаў мінулагодняга ўзроўню, а ў жніўні быў дасягнуты прырост (на 7,2 працэнта).

Вытворчасць алею вырасла на 85,9 працэнта, малочных кансерваў — на 37,7, жывёльных сыроў — на 10,9, мукі — на 8,1, кандытарскіх вырабаў — на 4,3, шампанскага — на 6,5, піва — на 36,1, безалкагольных напояў — на 16,3, цукру-пяску з цукровых буракоў — на 10,3 працэнта, цукру з імпартнага сырцу — у 6,3, сухога крухмалу — у 3,8 раза.

Разам з тым значна знізілася вытворчасць мяса — на 18,7, каўбасных вырабаў — на 1,7, мясных кансерваў — на 41,8, масла жывёльнага — на 10,3 працэнта.

Прычына, як лічаць спецыялісты, хаваецца ў дрэнным паступленні жывёлы і малака на прамысловую перапрацоўку. А таксама, верагодна, такі дысбаланс харчовай вытворчасці адбываецца з-за адсутнасці грашовых сродкаў у большай частцы насельніцтва. Жыццё прымушае станавіцца вегетарыянцамі. Як гаворыцца, бачыць вока ды ляжыць высока.

Мікалай ЛІТВІНАЎ.

ЦЁК БЕНЗІН НАПРАВА І НАЛЕВА

Здаецца, адной злачыннай групай, якая крала бензін на Мазырскім нафтаперапрацоўчым заводзе, дзе і ўлік прадукцыі нядрэнна наладжаны, і ахоўнікі-вартаўнікі, на першы погляд, не спяць у шапку, стала менш.

А разгадка тут простая: таямнічыя крадзяжы каштоўнага гаручага ўчынялі... работнікі аховы прадпрыемства. І рабілі гэта не глыбокай ноччу, а ў зручны для іх час. У апошнім канкрэтным выпадку пяцёра з іх спрабавалі вывезці з тэрыторыі завода 900 літраў бензіну а 22-й гадзіне. На гэты раз іх злавілі. Пакуль што бесперашкодна дзейнічае нейкая група злачынцаў на тэрыторыі вобласці ў тых месцах, дзе пралягае труба нафтаправода Мазырскага раённага ўпраўлення магістральных нафтаправодаў. Яны ў глухіх месцах уразаюцца ў трубы і высмоктваюць бензін. Прычым выявіць гэта не так проста.

Апошні раз дапамаглі ў гэтым... каровы. Статак іх праходзіў каля трубаправода недалёка ад вёскі Карасцень Рэчыцкага раёна. Пад іх цяжарам пасля дажджоў каля спецыяльнага калодзежа абвалілася вільготная зямля. У тым самым месцы, дзе быў падкоп да трубы, у якую нехта зрабіў урэзку. Тут жа знаходзіўся і гумавы шланг каля трыццаці метраў даўжынёй. З яго дапамогай і забіралася гаручае.

Уладзімір ПЕРНІКАЎ.

АДНЫМ СКАЗАМ

■ У Мінску за 9 месяцаў з абароту канфіскавана немалая колькасць фальшывай валюты — 61 тысяча долараў ЗША і 3,6 тысячы нямецкіх марак.

■ За 8 месяцаў знешняя запазычанасць Беларусі дасягнула амаль 1 мільярда долараў ЗША.

■ Аб'ём валавога ўнутранага прадукту, выраблены ў рэспубліцы ў студзені—верасні, склаў у бягучых цэнах 125.864 мільярды беларускіх рублёў; у супастаўных цэнах ён быў 101 працэнт да ўзроўню студзеня—верасня 1995 года.

■ Першасная перапрацоўка нафты ў рэспубліцы за 9 месяцаў гэтага года склала звыш 10 мільёнаў тон, што больш чым на адзін працэнт за аб'ёмы аналагічнага перыяду мінулага года.

■ Колькасць бедных сем'яў, якія пражываюць на тэрыторыі нашай краіны, складае 63 працэнты ад усяго насельніцтва і ў параўнанні з 1990 годам павялічылася ў 20 разоў.

■ Колькасць веласіпедаў у свеце ў мінулым годзе дасягнула аднаго мільярда: агульны аб'ём сусветнай вытворчасці ў 1995 годзе склаў 108 мільёнаў штук.

ПАВЕДАМЛЕННЕ

Аб індэксе спажывецкіх цэн за верасень 1996 года

Міністэрства статыстыкі і аналізу паведамляе, што ў верасні 1996 года ў параўнанні са жніўнем 1996 года індэкс спажывецкіх цэн склаў 101,8 працэнта.

У параўнанні са снежнем 1995 года індэкс спажывецкіх цэн склаў 123,2 працэнта.

Міністэрства статыстыкі і аналізу Рэспублікі Беларусь.

ЗДАРЭННЕ

ХТО СВАВОЛІЦЬ У 50-й КВАТЭРЫ?

«Тэхнічная прычына выключаецца», — да такой высновы прыйшлі спецыялісты навукова-практычнага цэнтра Віцебскага ўпраўлення пажарнай бяспекі, спрабуючы высветліць, ад чаго загараюцца розныя прадметы ў адной з кватэр пяціпавярховага дома.

Выходзіць, віцебскія эксперты-пажарныя пацвярджаюць чуткі аб палтэргейсце, які быццам бы дзейнічае ў кватэры пад нумарам 50.

Вось ужо два месяцы ў звычайнай двухпакаёвай кватэры адбываюцца «несанкцыяніраваныя» палёты рэчаў, цякуць са столі чорныя ручаі, б'юцца люстры і аконныя шыбы... А пасля асвячэння «нядобрай» кватэры стала яшчэ горш: рэчы пачалі самаўзгарацца. Аднойчы суседзі нават былі вымушаны набраць «01» — дым паваліў на лесвічную пляцоўку. Пажарныя, якія прыбылі на месца, пацвердзілі, што ўзгаранні адбываліся літаральна на іх вачах.

Віцебскія барацьбіты з агнём працягваюць сачыць за падзеямі ў злашчаснай кватэры. Дарэчы, нядаўна там зноў здарылася самаўзгаранне ручніка, але дапамога пажарных не спатрэбілася — гаспадары справіліся з агнём самастойна.

Вольга СІДАРОВІЧ, БЕЛТА.

Як бы гэта ўсё знесці?.. **Фота Уладзіміра ФЯДОТОВА.**

36,6°

ЯК ЗАХАВАЦЬ ЗДАРОЎЕ ЗА КАМП'ЮТЭРАМ

Ва ўсім свеце сотні тысяч служачых праводзяць значную частку рабочага дня за экранам дысплея. Аднак працяглая работа за маніторам прыводзіць да функцыянальных расстройстваў.

Ужо цяпер можна даць шэраг рэкамендацый, якія дазволяць у значнай ступені знізіць шкоднае ўздзеянне камп'ютэра на здароўе чалавека.

РЭКАМЕНДАЦЫІ ПА АРГАНІЗАЦЫІ РАБОЧАГА МЕСЦА:

— становішча цела павінна адпавядаць накірунку позірку, дысплеі, размешчаныя занадта нізка ці пад няправільным вуглом, з'яўляюцца асноўнымі прычынамі з'яўлення сутуласці;

— ніжні ўзровень экрана павінен знаходзіцца на 20 см ніжэй узроўню вачэй;

— экран камп'ютэра — на адлегласці 75—120 см ад вачэй;

— узровень верхняга канта экрана павінен быць на вышыні лба;

— вышыню клавіятуры адрэгуляваць так, каб кісць карыстальніка размяшчалася прама;

— спінка крэсла павінна падтрымліваць спіну карыстальніка;

— вугал паміж клубамі і пазваночнікам павінен складаць 90 градусаў;

— крэсла і клавіятуру ўстанаўліваюць так, каб не трэба было далёка цягнуцца;

— адлегласць паміж сталамі з камп'ютэрамі павінна быць не менш як 1,5 м, паміж маніторамі — не менш як 2,2 м;

—калі пры рабоце даводзіцца глядзець на дакументы, падстаўку з арыгіналам дакумента трэба ўстанавіць на адной плоскасці з экранам і на адной з ім вышыні;

— пазбягайце яркага святла са столі, асабліва флюарэсцэнтнага;

— экран камп'ютэра павінен размяшчацца пад прамым вуглом у адносінах да вокнаў, а не прама перад імі ці ззаду ад іх, вокны мэтазгодна завесіць ці перакрыць жалюзі;

— павялічце вільготнасць у памяшканні: размясціце кветкі, акварыум у радыусе 1,5 м ад камп'ютэра, аптымальная вільготнасць — 60 працэнтаў пры тэмпературы 21 градус Цэльсія.

РЭЖЫМ РАБОТЫ:

— рэкамендуемая поўная працягласць рабочага часу за экранам манітора дарослага карыстальніка, які выкарыстоўвае звычайны манітор толькі з ахоўным фільтрам, — 4 гадзіны за 8-гадзінны рабочы дзень;

— у канцы кожнай гадзіны работы неабходна рабіць 5-хвілінны перапынак, а праз 2 гадзіны — 15-хвілінны, выключаць манітор і пакідаць рабочае месца;

— цяжарным жанчынам з першага дня цяжарнасці неабходна адмовіцца ад работы з камп'ютэрам з электронна-прамянёвай трубкай пры любой яго ступені ахоўнасці.

Рэкамендацыі дадзены Цэнтрам электрамагнітнай бяспекі.

«Домашний доктор».

ПЕЛЕНГ-НАВІНЫ

АЗЕРБАЙДЖАН: 5 ГАДОЎ НЕЗАЛЕЖНАСЦІ

Пятую гадавіну дзяржаўнай незалежнасці адзначаў пазаўчора Азербайджан. За гэтыя гады краіна прайшла праз многія выпрабаванні, была на мяжы грамадзянскай вайны, перажыла тры спробы дзяржаўнага перавароту, у выніку карабахскага канфлікту страціла 20 працэнтаў сваёй тэрыторыі. Разам з тым апошнія тры гады азнаменаваны ў Азербайджане стабілізацыяй грамадска-палітычнай сітуацыі, будаўніцтвам прававой дэмакратычнай дзяржавы, падпісаннем трох буйных нафтавых кантрактаў, у рэалізацыю якіх будзе ўкладзена 15 мільярдаў долараў ЗША замежных інвестыцый.

АТАКА НА РАСІЙСКІ КАРАБЕЛЬ СКОНЧЫЛАСЯ ТРАГЕДЫЯЙ

Штурмавік-разведчык Каралеўскіх Сіл ВПС Швецыі, які пацярпеў катастрофу ў Балтыйскім моры, ажыццявіў вучэбную атаку на расійскі ракетны атамны карабель «Пётр Вялікі». Як заявіў намеснік Галоўнакамандуючага ВМФ Расіі Касатонаў, вучэбная атака самалёта на карабель не ўдалася, і адбылася катастрофа, у якой загінуў шведскі пілот. Аднак ён не змог назваць дакладную прычыну катастрофы.

ДУСТУМ ЗДОЛЬНЫ ВЫРАШЫЦЬ ЛЁС КАБУЛА?

Генерал Рашыд Дустум, які кантралюе 6 паўночных правінцый Афганістана, перакідвае свае войскі ў раён напружаных баёў, якія працягваюцца на поўнач ад Кабула паміж атрадамі руху «Талібан» і ўрадавымі войскамі Шах Масуда. Пяхота і танкі генерала Дустума прасоўваюцца на поўнач ад горада Джабаль-Усарадж і знаходзяцца зараз паблізу франтавой лініі, якая раздзяляе сілы Масуда і талібаў. Назіральнікі лічаць, што генерал Дустум, які мае моцнае войска, здольны вырашыць лёс афганскай сталіцы.

АСАХАРА ПРЫЗНАЎСЯ Ў ЗЛАЧЫНСТВАХ

Кіраўнік сумна вядомай японскай секты «Аум-Сенрыкё» Асахара, які знаходзіцца на лаве падсудных, упершыню заявіў, што гатовы ўзяць на сябе адказнасць за яе злачынствы. Вярхоўны гуру, які дагэтуль захоўваў поўнае маўчанне на судовых пасяджэннях, нечакана заявіў, што асабіста будзе адказваць за правядзенне зарынавай атакі ў такійскім метро.

ЯЎЛІНСКІ ЛІЧЫЦЬ, ШТО ГІСТАРЫЧНЫ ЧАС ЕЛЬЦЫНА ПРАЙШОЎ

Расіяне толькі што выбралі прэзідэнта, чый гістарычны час ужо прайшоў. Так лічыць лідэр фракцыі «ЯБЛоко» Рыгор Яўлінскі. «Па-чалавечы жадаю Ельцыну папраўіцца, але палітычная сітуацыя вызначаецца не яго хваробай. Сёння краіна адчувае вострую патрэбу зусім у іншых палітычных падыходах, а іх у Ельцына няма», — лічыць Яўлінскі. На думку лідэра «ЯБЛоко», калі палітыка ў Маскве будзе працягвацца ў тым жа накірунку, а менавіта: тры ўрады (Чарнамырдзіна, Чубайса і Лебедзя), карупцыя, вайна капраматаў, высвятленне адносінаў, адсутнасць адзінай волі і праграмы, плюс пагаршэнне сацыяльна-эканамічнага крызісу, то небяспека развалу Расіі рэальная.

Паводле паведамленняў радыё «Свабода», «Голас Амерыкі», «Радыё Расіі» і «Радыё-РОКС».

МУДРАЕ МАЎЧАННЕ ВЕЧНАГА ГОРАДА МОЖНА «ПАСЛУХАЦЬ» У МІНСКУ

Вуліца ў Мінску, размешчаная ў раёне праспекта Машэрава, цяпер будзе называцца Іерусалімскай. Ганаровая цырымонія адкрыцця памятнай дошкі, якая апавяшчае аб тым, што яна названа ў гонар 3000-годдзя Іерусаліма, адбылася 17 кастрычніка ў прысутнасці прадстаўнікоў Мінскага гарвыканкома, пасольства дзяржавы Ізраіль і грамадскасці сталіцы.

Факты ўвекавечання імя старажытнага горада маюць месца практычна ва ўсім свеце. І тое, што да такога рашэння прыйшлі ўлады беларускай сталіцы, можна смела назваць данінай павагі беларусаў Вечнаму гораду, яго гісторыі і народу Ізраіля. Аб гэтым заявіў мэр беларускай сталіцы Уладзімір Ярмошын, які выступіў на цырымоніі. Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Ізраіля ў нашай рэспубліцы Эліяху Валк у сваю чаргу назваў гэту падзею лепшым падарункам беларусаў як самому гораду, так і ўсяму яўрэйскаму народу. Дарэчы, пісьмо з выказваннем удзячнасці за гэта ў адрас Уладзіміра Ярмошына прыйшло і ад мэра Іерусаліма Эхуда Альмерта.

А напярэдадні ў Доме дружбы пасольства Ізраіля правяло вечар, прысвечаны святкаванню 3000-годдзя горада Давіда. Акцыя адбылася ў прысутнасці дзеячаў культуры рэспублікі, прадстаўнікоў грамадскасці сталіцы, кіраўнікоў замежных дыпламатычных місій і стала своеасаблівым падвядзеннем вынікаў усяго комплексу мерапрыемстваў у гонар юбілею горада.

Ігар РУБАН, БЕЛТА. Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА.

ВІНШАВАННІ

Віншуем Валянціна Рыгоравіча Якубовіча з днём нараджэння.

Пусть радость и любовь тебя найдут
И все твои мечты свершатся.

Маці, сястра, швагер, пляменніцы.

Дарагі Раман Яўгенавіч Ваўчок! Віншуем цябе з днём нараджэння. Жадаем моцнага здароўя, даўгалецця і ўсяго найлепшага.

Тата, мама і Марыя.

Сардэчна віншую з днём нараджэння дарагіх мне людзей: Анатоля Іванавіча Пракаповіча з Мінска, Святлану Сцяпанаўну Лось з Бабруйска, Пракаповіч Таццяну з г. Слуцка. Здароўя, шчасця, любові і радасці ўсім!

Серада В.Ф., г. Старобін.

Віншуем з днём нараджэння Міхаіла Мікалаевіча Котава. Жадаем жалезнага здароўя, бадзёрасці, вялікага шчасця.

Сябры з в. Любча.

Сардэчна віншуем з днём нараджэння Васіля Рыгоравіча Андрыеўскага. Жадаем творчасці ў паэзіі і працы, здароўя і шчасця зычым.

Сіражы з в. Савічы.

Віншую з днём нараджэння дарагую матулю Тарэзу Антонаўну Апановіч.

Пусть здоровье будет у тебя отличным,
радости побольше, чем всегда.
Ты живи, любимая, побольше,
Очень теплота твоя нужна.

Дачка Іна, г. Ваўкавыск.

Віншуем паважаную нашу нявестку і братавую Святлану Манковіч з днём нараджэння. Жадаем усяго найлепшага.

Шаркаўшчына, Манкевічы.

ПЫТАЛЬНІК

ІЛЬГОТЫ АДМЕНЕНЫ НЕ ЎСЕ І НЕ ЎСІМ

Ці праўда, што зараз адменены ўсе ільготы па аплаце жылля і камунальных паслуг тым, хто меў на іх права і гэтым карыстаўся?

В. ЖУРАЎСКІ, г. Барысаў.

Не, гэта не зусім так. Як адказала па просьбе рэдакцыі **намеснік начальніка аддзела арганізацыйна-прававой работы і кадраў Міністэрства сацыяльнай абароны Г. ХАЛАДЗІНСКАЯ**, Законам ад 26 чэрвеня 1996 года «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у некаторыя заканадаўчыя акты Рэспублікі Беларусь» адменены асобныя нормы законаў, якія прадугледжвалі прадастаўленне льгот грамадзянам. Аднак змяненні не ўнесены ў ч. 2 артыкула 19 Закона «Аб сацыяльнай абароне грамадзян, якія пацярпелі ад катастрофы на ЧАЭС». І ім прадугледжана прадастаўленне льгот па аплаце жылой плошчы і камунальных паслуг асобам, якія прымалі ўдзел у работах па ліквідацыі вынікаў катастрофы на ЧАЭС, рэабілітаваным ахвярам палітычных рэпрэсій, непрацоўным ветэранам працы і Узброеных Сіл. [illegible] катэгорыям людзей вышэйпералічаныя льготы прадастаўляюцца з моманту прыняцця закона, г. зн. з 26.06.96 года.

ХАЧУ НЕ ПРАЦАВАЦЬ У КАЛГАСЕ, А ВЕСЦІ ГАСПАДАРКУ САМАСТОЙНА...

Паважаны «Пытальнік», адкажы мне, калі ласка, ці магу я выйсці з членаў калектыўнай гаспадаркі і стварыць уласную?

В. БЯЛЯЎСКІ, в. Шычы, Калінкавіцкі раён.

Так, можаце. Гэта пацвярджае і **начальнік упраўлення рэфарміравання, рэканструкцыі, новых формаў гаспадарання і сацыяльнага развіцця Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання рэспублікі Мікалай ГУРЫН:**

— У адпаведнасці з артыкулам 3 Закона Рэспублікі Беларусь «Аб сялянскай (фермерскай) гаспадарцы» членам калгаса і іншых сельскагаспадарчых кааператываў, работнікам сельгаспрадпрыемстваў (акрамя доследных гаспадарак і эксперыментальных баз, на землях якіх праводзяцца шматгадовыя доследы), што пажадалі выйсці з саставу працоўнага калектыву і весці сялянскую гаспадарку, для стварэння роўных умоў гаспадарання рашэннем раённага Савета дэпутатаў па жаданню гэтых асоб прадастаўляюцца зямельныя ўчасткі. Вядома, яны выключаюцца з зямель указаных сельскагаспадарчых прадпрыемстваў.

А вось адчужэнне дзяржаўнымі прадпрыемствамі сельскагаспадарчай тэхнікі ажыццяўляецца самастойна.

НЯЎЖО ЧАРНОБЫЛЬЦУ ДАВЯДЗЕЦЦА ЗВЯРТАЦЦА Ў СУД?

Паважаны «Пытальнік» адкажы, калі ласка, дзе ўсё-такі выдаюць пасведчанні былым чарнобыльцам-ліквідатарам?

Л. ГВОЗДЗЬ, в. Зашчэб'е, Рэчыцкі раён.

Як ні прыкра, але з такім пытаннем у рэдакцыю звяртаецца нямала нашых чытачоў — ахвяр чарнобыльскай бяды. На яго адказвае **першы намеснік міністра па надзвычайных сітуацыях і абароне насельніцтва ад вынікаў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС І. РАЛЕВІЧ**:

— Тлумачым, што ў адпаведнасці з Законам «Аб сацыяльнай абароне грамадзян, пацярпеўшых ад катастрофы на Чарнобыльскай АЭС» (арт. 72), выдача пасведчанняў і нагрудных знакаў удзельнікаў ліквідацыі вынікаў гэтай катастрофы праводзіцца міністэрствамі і ведамствамі Рэспублікі Беларусь па падпарадкаванасці прадпрыемстваў, дзе працуе грамадзянін цяпер, а пенсіянерам — органамі сацыяльнай абароны насельніцтва. Праўда, варта мець на ўвазе, што спецыяльныя камісіі прымаюць рашэнні на падставе першасных дакументаў, якія пацвярджаюць месца (канкрэтны населены пункт), час і віды выкананых тады работ.

На жаль, дакумент, указаны аўтарам пісьма, можа служыць толькі ўскосным пацвярджэннем удзелу ў работах, звязаных з ліквідацыяй вынікаў аварыі на ЧАЭС.

Пры немагчымасці збору і прад'яўлення сапраўдных дакументаў, якія пацвярджаюць непасрэдны ўдзел у работах па ліквідацыі вынікаў чарнобыльскай катастрофы, варта звярнуцца ў суд для ўстанаўлення факта ўдзелу ў гэтых мерапрыемствах.

СВАБОДНЫ ДЗЕНЬ НЕ ЗАЛЕЖЫЦЬ АД ПРАЦЯГЛАСЦІ ТЫДНЯ

Я ўдава, выхоўваю дваіх дзяцей — 8 і 10 гадоў. Я маю права на адзін свабодны дзень у тыдзень. Ці можна браць гэты дзень на тыдні, калі ён складаецца з апошніх дзён месяца і пачатковых? На рабоце мне адказалі, што ў няпоўны тыдзень не варта разлічваць на свабодны дзень. У такім жа становішчы апынуліся і іншыя супрацоўнікі шпіталя інвалідаў Вялікай Айчыннай вайны ў Бараўлянах.

ШУКАН Алена Анатольеўна, п. Лясны.

У аддзеле сям'і і гендэрных праблем Міністэрства сацыяльнай абароны рэспублікі карэспандэнту газеты паведамілі, што свабодны ад работы дзень раз на тыдзень у адпаведнасці з Указам Прэзідэнта РБ ад 20 кастрычніка 1995 г. № 443 прадастаўляецца маці, якія выхоўваюць трох і больш дзяцей ва ўзросце да 16 гадоў, а таксама адзінокім маці, якія маюць дваіх і больш дзяцей такога ўзросту, пры ўмове, што яны працуюць поўны рабочы тыдзень. Пры гэтым не мае значэння, прыпадаюць дні гэтага тыдня на пачатак ці канец каляндарнага месяца.

ІНВАЛІДАМ III ГРУПЫ БЯСПЛАТНЫЯ ТОЛЬКІ ПРАТЭЗЫ

Прашу адказаць мне праз газету. Я працую на прадпрыемстве даўно, атрымаў прафесіянальнае захворванне (інваліднасць III групы). Якімі льготамі я магу карыстацца? Прадпрыемства працуе стабільна, мяне перавялі ў іншы цэх і два разы на год даюць водпуск без аплаты. Ці павінна адміністрацыя прадаставіць мне на гэты час іншую работу або аплаціць сярэдні заробак?

З павагай КАЛЯГА Л. П., Гомельская вобласць, г. Мазыр.

Адказ на ваша пытанне мы атрымалі ў аддзеле сям'і і гендэрных праблем Міністэрства сацыяльнай абароны. Згодна з Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 1 верасня 1995 г. № 349, інваліды III групы ў выніку агульнага захворвання, працоўнага калецтва і інваліды з дзяцінства пазбаўлены права бясплатнага праезду на ўсіх відах гарадскога і прыгараднага транспарту, а таксама 50-працэнтнай скідкі на праезд чыгуначным, паветраным, рачным і міжгароднім аўтамабільным транспартам з 1 кастрычніка па 15 мая і адзін раз у астатні час году.

У адпаведнасці з арт. 15 Закона РБ «Аб сацыяльнай абароне інвалідаў у Рэспубліцы Беларусь» інвалідам III групы лякарствы па рэцэптах урачоў павінны адпускацца з 50-працэнтнай скідкай. Згодна з арт. 43 гэтага закона інваліды маюць права на выраб і рамонт усіх відаў пратэзных вырабаў (акрамя зубных пратэзаў з каштоўных металаў) за кошт сродкаў дзяржаўнага бюджэту ва ўстаноўленым заканадаўствам парадку.

ДЗІЦЯ БЕЗ ДАПАМОГІ НЕ ЗАСТАНЕЦЦА

Паважаны «Пытальнік»! Мая дачка сёлета скончыла 11 класаў і зараз рыхтуецца стаць маці. Ці будзе ёй выплачана аднаразовая дапамога пры нараджэнні дзіцяці (калі будзе, куды трэба звяртацца)? Ці будзе выплачвацца дапамога на дзіця да 3-гадовага ўзросту як маці-адзіночцы? Дачка нідзе не працуе.

Ніна В., г. Мінск.

Як паведамілі ў Міністэрстве сацыяльнай абароны, з дня нараджэння дзіцяці да яго трохгадовага ўзросту маці будзе атрымліваць на яго матэрыяльную дапамогу ў раённым аддзеле сацыяльнай абароны па месцы жыхарства. Будзе выплачана і аднаразовая дапамога пры нараджэнні. Адзінае, што можа перашкодзіць атрымліваць дапамогу, — адсутнасць беларускага грамадзянства.

КАМПЕНСАЦЫЮ АТРЫМАЕЦЕ... АЛЕ КРЫХУ ПАЗНЕЙ

Ці маюць права на атрыманне кампенсацыі па ўкладах грамадзяне, узнагароджаныя ордэнамі і медалямі за бездакорную службу ў гады Вялікай Айчыннай вайны?

А. МАЛІНОЎСКІ, Ашмянскі раён.

Людзі, якія кавалі перамогу над ворагам у час вайны ў тыле краіны, як вядома, не трапляюць у катэгорыю ветэранаў вайны. Таму цяпер кампенсацыю вы атрымаць не зможаце. [illegible] ужо ў сярэдзіне 1997 года.

КАЛІ СЫН НЕ ЖЫВЕ ДОМА, ЛЬГОТА НЕ ПРАДУГЛЕДЖАНА

Добры дзень, паважаная рэдакцыя! Буду вам вельмі ўдзячная, калі вы дапаможаце мне вырашыць адно пытанне. У вашай газеце ўжо неаднойчы паведамлялася пра адзін дзень, свабодны ад работы, для маці, якія выхоўваюць траіх і больш дзяцей. Я таксама карысталася гэтай ільготай да 1 верасня бягучага года. З 1 верасня мой малодшы сын, які хварэе на бранхіяльную астму і парок сэрца, па рашэнню медыка-педагагічнай камісіі накіраваны вучыцца ў Ждановіцкі санаторна-лясны інтэрнат. На выхадныя я забіраю дзіця дамоў, а ў панядзелак адвожу зноў у Ждановічы. Хацелася б ведаць, ці маю я права хаця б на адзін дадатковы выхадны ў месяц?

Галіна Мікалаеўна САЦЭВІЧ, ваша чытачка з г. Мінска.

З вашым лістом, шаноўная Галіна Мікалаеўна, мы звярнуліся ў Міністэрства сацыяльнай абароны. На жаль, як там паведамілі, вы страцілі права на свабодны ад працы дзень, які прадастаўляецца кожны тыдзень маці, якія выхоўваюць траіх і больш дзяцей. Падставай для такой ільготы могуць быць толькі дзеці, якія выхоўваюцца дома. Ваш жа малодшы сын зараз знаходзіцца ў Ждановіцкім санаторна-лясным інтэрнаце. Тое, што вы забіраеце яго дахаты на выхадныя, не можа быць падставай для прадастаўлення вам свабоднага дня як кожны тыдзень, так і раз у месяц.

СТУПЕНЬ БАКАЛАЎРА — ПРОПУСК НА РАБОТУ?

Паважаная рэдакцыя газеты «Звязда»! Паўтара года таму я закончыла Мінскі педагагічны універсітэт са ступенню бакалаўра. Цяпер знаходжуся ў водпуску па догляду за дзіцем, але ў будучым годзе збіраюся выйсці на работу. Падкажыце, калі ласка, якія льготы пры ўладкаванні на работу ў школу мае малады спецыяліст, які закончыў ВНУ са ступенню бакалаўра, і ці дае яна права прысваення катэгорыі маладому настаўніку адразу?

Т. ДОЎНАР, г. Светлагорск.

На жаль, Таццяна, вы ў сваім пісьме не ўказалі, было ў вас пасля заканчэння навучання накіраванне ад навучальнай установы на работу (у такім разе вас павінны былі працаўладкаваць яшчэ да дэкрэтнага водпуску), ці вы выбралі права свабоднага працаўладкавання. Але ў любым выпадку, як праінфармавалі ва ўпраўленні па рабоце з кадрамі і прававому забеспячэнню Міністэрства адукацыі і навукі РБ, ступень бакалаўра ніякіх прывілеяў пры прыёме на работу сёння не дае, але яна можа паскорыць прысваенне маладому настаўніку катэгорыі. Трэба заўважыць, што для гэтага ўсё роўна вам спатрэбіцца мінімум год працоўнага стажу. А для вырашэння пытання вашага працаўладкавання станоўча вам неабходна звярнуцца ў Светлагорскае РАНА ці Гомельскае ўпраўленне адукацыі загадзя, г. зн. да заканчэння бягучага навучальнага года. Прыблізна ў гэты час пачынаецца збор інфармацыі аб мяркуемых вакансіях у навучальных установах на наступны навучальны год і наяўнасці неабходных спецыялістаў.

НОВЫЯ ЎДАКЛАДНЕННІ ПАРАДКУ ВЫПЛАТЫ 500 ТЫСЯЧ РУБЛЁЎ ПРЭМІЯЛЬНЫХ РАБОТНІКАМ БЮДЖЭТНАЙ СФЕРЫ

У працэсе выканання прэзідэнцкага ўказа № 340 ад 29 жніўня 1996 года, згодна з якім пачата выплата прэміяльных работнікам бюджэтнай сферы, узнік шэраг пытанняў. Каб удакладніць і зняць іх, Міністэрства фінансаў па ўзгадненню з Міністэрствам працы выпрацавала дакладныя рэкамендацыі. З 15 кастрычніка 1996 года яны накіраваны выканаўчым уладам на месцах. Форма выкладання рэкамендацый уяўляе сабой канкрэтныя адказы на абагульненыя і найбольш тыповыя пытанні.

— Работнікам якіх устаноў, пачынаючы з III квартала 1996 г., выплачваецца прэмія, згодна з Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 29 жніўня 1996 г. № 340?

— Пачынаючы з III квартала 1996 г. у адпаведнасці з Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 29.08.96 г. прэмія выплачваецца работнікам устаноў і арганізацый, якія цалкам фінансуюцца за кошт сродкаў бюджэту.

Гэта прэмія выплачваецца, як правіла, у памеры пяці мінімальных заработных плат кожнаму работніку незалежна ад займаемай пасады і стажу работы.

Зніжэнне памеру выплаты ці пазбаўленне работніка гэтай выплаты можа адбывацца ў выключных выпадках пры грубым парушэнні ім выканаўчай ці працоўнай дысцыпліны.

— Ці ўтрымліваецца падаходны падатак з прэміі, якая выплачваецца ў адпаведнасці з гэтым указам?

— Не ўтрымліваецца. Па гэтым пытанні трэба прытрымлівацца растлумачэння Галоўнай дзяржаўнай падатковай інспекцыі пры Кабінеце Міністраў Рэспублікі Беларусь і Міністэрства фінансаў ад 10.09.96 г. № 60. У выпадку ўтрымання падаходнага падатку яго трэба вярнуць.

— Як выплачваюцца грошы для сацыяльнай падтрымкі работнікаў бюджэтнай сферы пры ўмове іх уладкавання на працу, пераходу (звальненні) на працягу III квартала ў іншую ўстанову, арганізацыю, прадпрыемства?

— Грошы выплачваюцца на апошнім месцы працы ў бюджэтнай установе.

— Які парадак гэтых выплат асобам, якія працуюць няпоўны рабочы дзень?

— Работнікам, якія заняты ва ўстановах і арганізацыях бюджэтнай сферы няпоўны рабочы дзень (няпоўны рабочы тыдзень) ці выконваюць работу ў меншым аб'ёме, чым прадугледжана на стаўку (настаўнікі, выкладчыкі, трэнеры-выкладчыкі, кіраўнікі кружкоў і да т. п.), для якіх бюджэтныя ўстановы і арганізацыі з'яўляюцца месцам асноўнай працы, прэмія выплачваецца прапарцыянальна аб'ёму выконваемай работы (адпрацаванаму часу). Што датычыцца асоб, якія выконваюць аб'ём работы больш чым на стаўку, то гэтай катэгорыі работнікаў прэмія выплачваецца ў межах пяці мінімальных заработных плат.

Асобам, якія працуюць у бюджэтных установах і арганізацыях па сумяшчальніцтву ці на ўмовах аплаты па гадзінах, прэмія не выплачваецца.

— Ці выплачваецца прэмія жанчынам, якія знаходзяцца ў водпуску па догляду за дзіцем да дасягнення ім трохгадовага ўзросту?

— Не выплачваецца.

— Які парадак выплаты пры часовай адсутнасці на працы ў III квартале 1996 г.?

— Пры часовай адсутнасці на працы па прычынах, прадугледжаных заканадаўствам рэспублікі, прэмія выплачваецца ў поўным памеры.

ВІНШАВАННІ

Мілыя ўнукі Саша і Маша Бярновічы з г. Мінска. Сардэчна віншуем вас з днём нараджэння. Жадаем моцнага здароўя, выдатных поспехаў у вучобе.

Дзядуля і бабуля. в. Сваяцічы.

Сардэчна віншуем з днём нараджэння Ірыну Станіславаўну Коршык з в. Новы Сверджань. Жадаем моцнага здароўя, шчасця.

Сям'я Ерш, в. Вясёлае.

Сардэчна віншуем з днём нараджэння Валянціну Уладзіміраўну Нагулевіч. Жадаем здароўя, шчасця, радасці.

Муж, дзеці, унукі, в. Антонаўка Гродзенскай вобл.

З днём нараджэння, Марыя Міхайлаўна Жукоўская! Жадаем моцнага здароўя, дабрабыту і спакою.

З любоўю дзеці і ўнукі, в. Кабраўцы.

Віншуем паважаную Ніну Валяр'янаўну Вяселік з днём нараджэння! Заставайцеся заўсёды маладой і ласкавай.

Муж, дачка, зяць, унучка, г. Гродна.

ТЭЛЕБАЧАННЕ, 20 кастрычніка

Беларускае тэлебачанне

8.00 «Фокуснік». Тэлефільм.
8.30 «Конан». 43-я серыя.
8.55 «Тэлебом». Дыскатэка.
9.40 «Уся справа ў капелюшы».
10.10 Вяршыня свету. Тэлегульня.
10.35 Усё нармальна, мама!
11.05 Тураб'ектыў.
11.25 Арсенал. Праграма для вайскоўцаў.
11.55 Міжнародны кур'ер.
12.25 Свет прыроды і захапленняў.
12.50 «Тэлек-шоу», «Белая каралева», «Я малюю».
13.45 Вяскоўцы. «Дажынкі» ў сэрцы застануцца...»
14.15 Мост.
14.40 «Вайна ў паветры». 8-я серыя.
15.10 Вяршыня свету. Працяг тэлегульні.
15.30 Абібок.
16.00 Гандбол. СКА (Мінск)—«Лінц» (Аўстрыя). У перапынку (**16.35**) — «Знарок». Мультфільм.
17.25 «Бенефіс». Да 75-годдзя народнай артысткі СССР Аляксандры Клімавай.
18.25 «Людзі на балоце». Маст. фільм. 2-я серыя.
19.40 Калыханка.
20.00 Рэзананс.
20.50 Спартыўны тэлекур'ер.
21.10 Навіны-ТБ.
21.25 Ток-шоу «Карамболь» з удзелам артыста Барыса Шчарбакова.
22.00 «Сінема». «Смерць неапалітанскага матэматыка». Маст. фільм (Італія).
23.45 «Аксамітны сезон». Музычна-забаўляльная праграма.

ГРТ

8.20 Мультфільмы нашага дзяцінства. «Зачараваны хлопчык».
9.00 Навіны.
9.15 «Бесталковыя нататкі» Дзм. Крылова.
9.30 Пакуль усе дома.
10.10 Ранішняя зорка.
11.00 Служу Расіі! «Ваенны кур'ер».
11.30 Грай, гармонік любы!
12.00 Правінцыяльныя гісторыі.
12.30 Серыял «Падводная адысея каманды Кусто». «Легенда возера Ціцікака».
13.25 Смехапанарама.
14.00 Навіны (з сурдаперакладам).
14.20 Вялікі тэатр. Дні і вечары.
15.05 Клуб падарожнікаў.
15.50 Аднойчы.
16.00 «Камп'ютэрныя войны», «Прыгоды Вудзі і яго сяброў».
16.45 «Адзін на адзін». Вядучы — А. Любімаў.
17.15 «Шчаслівы выпадак».
18.05 Клуб «Белы папугай».
19.00 Час.
19.35 Праграма перадач.
19.40 Упершыню на тэлебачанні. Трылер Люка Бесана «Леон».
21.50 Футбольная панарама.
22.20 Навіны.
22.30 Бітва субмарын у фільме «Вораг унізе».

Расія

7.30 «Аграбленне па...» Мультфільм.
7.50 Спортлато.
8.00 «Мак і Матлі». Серыял.
8.30 Пілігрым.
9.00 Вуснамі дзіцяці.
9.30 Прысяга.
10.00 Весткі ў адзінаццаць.
10.15 Рускае лата.
10.55 Прыз групы «Савва».
11.00 Чалавек на Зямлі.
11.30 Кніжная лаўка.
12.00 «Арктур — гончы сабака». Частка 2-я.
12.25 Прасцей простага.
13.00, 22.35 Весткі.
13.20 «Тайна Сахары». Маст. фільм. 4-я серыя.
14.15 Нічога, акрамя...
14.30 У свеце жывёл.
15.00 Караоке па-руску.
15.25 Футбол без межаў.
15.55 Рэпарцёр.
16.10 Спяваюць драматычныя артысты.
16.40 «Ва ўсіх на вуснах» з Наталляй Дар'ялавай.
17.00 «Кранўты», «Аладзін».
18.00 «Каралева Марго». 13-я серыя.
19.00 Люстэрка.
19.55 Надвор'е.
20.00 Рэпартаж ні аб чым.
20.15 Аншлаг і К°.
21.10 Аль Пачына, Мікіта Міхалкоў і Яўген Міронаў у праграме «Абзац».
22.05 У Ксюшы.
22.50—0.25 «Цень». Маст. фільм.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Кабінет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».
Рэгістрацыйны нумар 1.

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220013, гор. Мінск, вуліца Б. Хмяльніцкага, 10-а, рэдакцыя газеты «Звязда».
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 68-29-19; намеснікаў галоўнага рэдактара — 32-44-12, 32-14-25, 32-35-05; аддзелаў: інфармацыйна-аналітычнага — 32-38-02, 68-28-14, 68-29-68, эканомікі — 32-31-21, 68-29-68, палітыкі — 68-27-57, 68-28-64, культуры — 68-29-42, 68-28-27, сацыяльных праблем — 68-28-69, пісьмаў — 68-27-47, маралі і права — 68-28-51, міжнацыянальных адносін — 68-27-40, 68-28-69, журналісцкіх расследаванняў — 68-28-38, 68-28-72, беларускай дыяспары — 68-28-27, знешнеэканамічнай дзейнасці — 68-29-44; аглядальнікаў па праблемах: навукі і адукацыі — 68-28-31, экалогіі і ліквідацыі вынікаў Чарнобыля — 68-28-36; уласных карэспандэнтаў: у Гродне — 33-25-29, Гомелі — 53-13-92, Баранавічах — 7-26-02, Паставах — 22-400; бухгалтэрыі — 32-22-03; даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-31-98. ФАКС: 32-04-52, 68-28-77. E-mail: daily@zwyazda.belpak.minsk.by

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.
Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.
Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку». Мінск, праспект Ф. Скарыны, 79.
Тыраж 94.430. Індэкс 63850.
Зак. № 6769.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 20.15.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12